Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 5 (1249) ГОД XXV БЕЛАСТОК, 3 ЛЮТАГА 1980 г. ЦАНА 1 зл.

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

ВЯРХЛЕС

Калі вы хочаце апынуцца ў дзівоснай краіне лесавікоў — падавайцеся ў гэтае вялікае, бо са 182 гаспадаркамі, сяло на Сакольшчыне. На шашы Беласток—Крынкі ў кіламетры за вёскай Сакалдой, якраз уз'ехаўшы на Копную Гару, паварочваеце налева і, праехаўшы праз вёскі Варонічы, Лазніскі і некалькі прысёлкаў, вы ўжо ў Вярхлесе. Рэдка якая мясцовасць на Беласточчыне мае такую яскравую свядомасць сваёй даўнасці, як гэтае сяло. Ва ўрочышчы Баня пры будове дарогі знойдзена сякера з крэменю, магчыма, з каменнага веку. На выгане каля ручая Здроік ва ўрочышчах Кладкі і Грэнтовы Грудок відаць нейкія таямнічыя пагоркі з лункамі ў сярэдзіне. Знаходзяць каля іх чарапкі ад глінянага посуду. Старэйшаму пакаленню верхлясян явілася тут па начах дзівосная постаць імклівага каня-стаенніка з развеянай грывай і ўзнятымі ўдыбкі капытамі. Калі нехта падаваўся лясным трактам праз лясное балота Лізы ў Супрасль ці Беласток, дык напэўна прыблукваўся да яго спасены чорны баран. Круціўся ён вакол воза ды бляяў, як быццам прасіўся ў рукі. Вядома, чалавек не мог стрываць, каб такое дабро марна ў крэкаці прападала. Вязаў барана ды ўвальваў у палукашкі на воз. Конь хроп пры гэтым, быццам звочыўшы воўчую зграю, і рваў улезлы па восі ў зямлю воз, ажно аглоблі трашчалі. Але такія дзівы няўцям былі чалавеку — ён ужо прыкідваў у галаве, колькі возьме на рынку за такую знаходку. Марна! Як толькі ранкам сярод стромкіх сосен і ялін блішнулі на купалах Супрасльскай царквы залачоныя крыжы, баран саскокваў з вазка і кідаўся ў лес з такім рогатам, што ажно кастрыца з хвояў дажджом сыпалася. Во, якія кепікі з людзей строіў тут калісьці нячысцік! Некалькі дзесяткаў год таму назад па ўсіх вярхлесаўскіх палетках — Грабава Гара, Грынявіччына, Далы, Залессе, Засцянкова, Запашкі, Клябанска Шыя, Літвін Луг, Лыса Гара, Ніўкі, Пагнае, Пакаршынец, Прастаполе, Прыдаткі, Роскаўшчына, а нават на „клінах", што ўрэзваюцца ў пушчу, — Груды, Каўшоўка, Ланка і Сучок — усё лета валэндаліся русалкі. Але яны людзей так не зводзілі ў зман, як, скажам, лясныя дзевы — лоймы. Праўда, явіліся яны толькі мужчынам, што ў лясных нетрах вуголь выпальвалі. Асабліва маладым, ладным і дужым. Даволі такому стомленаму пры вырубе дрэва і ладкаванні яго ў капец да выпальвання прылегчы дзе-небудзь на мяккім імху, як зараз жа з лясной гушчэчы прыходзіла гэтая незвычайнай красы і павабу дзяўчына. Спавівала юнака вэлюмам сваіх шаўкавістых косаў, абсыпала гарачымі пацалункамі, песціла пругкімі, бы лясныя яблычкі, грудзьмі і, распаліўшы мужчыну да кахання... выслізгвала з абдымкаў і знікала ў чашчобе. Такія былі калісьці лясныя дзевы-лоймы! Цяпер, на жаль, і след па іх прастыў у лясных урочышчах — Асовая Яма, Барсуковы Далы, Грынашковы Горы, Каранчлес, Каўшоўкі, Клін, Лесасекі, Паўсполе, Плоскі Бор, Сёмкі, Шанковыя Равы і іншых — нідзе іх няма. Але нават паслухаць пра іх — і то люба! Умелі тутэйшыя людзі валодаць таемнымі сіламі пушчы. Як толькі адбілася ад статку і згубілася ў лясных нетрах карова, гаспадыня замест бегчы ды шукаць яе па лесе, з усяе моцы крычала ў комін: „Красуля, дзе ты падзелася? Зараз жа ідзі дадому!" І красуля выходзіла з лесу на выган...

(Працяг на стар. 4)

Урачыстыя навагоднія сустрэчы беларусаў, пражываючых у Варшаве, сталі ўжо неад'емнай часткай грамадскай дзейнасці Варшаўскага гуртка Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Гэты, **1980 год,** варшаўскія беларусы сустракалі 12 і 13 студзеня. Распачалі свой навагодні баль у суботу познім вечарам, а закончылі яго ў нядзелю ў 6 гадзін раніцы. Была гэта ўжо па чарзе 24 навагодняя сустрэча. А ўсё гэта адбывалася не абы-дзе, а ў прасторных залах **Палаца культуры і навукі,** у самым цэнтры сталіцы нашай краіны. **Віктар Швед,** наш паэт і адначасова інструктар **Галоўнага праўлення БГКТ** на варшаўскі гуртоқ кажа, што ў Варшаве няма іншай, настолькі прасторнай залы, якая змагла б памясціць усіх удзельнікаў гэтых навагодніх сустрэч беларусаў.

— Мы нікога спецыяльна не агітавалі, — гаворыць Віктар Швед, — не заахвочвалі, не давалі аб'яў у газетах, не развешвалі афішаў. Людзі самі прыходзілі ў наш клуб на Сенатарскую 8, прапанавалі сваю дапамогу ў арганізацыі балю і куплялі ўступныя карты для сябе і сваіх знаёмых. Разам сабралася нас 1200 асоб.

Размясціліся яны ў двух прасторных залах на чацвертым паверсе Палаца культуры і навукі. У адной зале — пераважна людзі ўжо, скажам, сярэдняга ўзросту, якім не пад сілу модныя сучасныя танцы, у другой — перавагу мела моладзь з яе *ракэндролямі* і рознымі іншымі *чарлестонамі*.

Аднак тут і там усіх захапляла вонкавая дэкарацыя. Гэтыя залы з вялізнымі мармуровымі калонамі, з бліскучымі крыштальнымі люстрамі самі па сабе ўжо стварылі ўрачысты настрой. На гэты фон **Кастусь Мазурук** паклаў яшчэ чыста славянскія, казачныя элементы. Ён па прафесіі электронік, доктар фізічных навук, але душа ў яго мастацкая. Раней ужо таксама грамадскім чынам размаляваў ён памяшканне беларускага клуба на Сенатарскай 8, а цяпер — прасторныя залы Палаца культуры і навукі запоўніў хутканогімі тройкамі, размаляванымі палотніш-

(Працяг на стар. 4)

КАВАЛЕР ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

ЮРЫЙ НАЛІВАЙКА

З сакратаром гміннага камітэта ПАРП у Гарадку тав. Яўгенам Раманчуком завялі мы размову аб ордэнаносцах, якія яшчэ працуюць і праяўляюць актыўную дзейнасць у сваім асяроддзі. Да аднаго з актыўнейшых сакратар залічыў Юрыя Налівайку і выказаў аб ім шмат добрых слоў. Не паспеў тав. Раманчук шырэй паінфармаваць аб Налівайку, калі зусім неспадзявана ён адкрыў дзверы кабінета. Быццам адчуў, што ён тут якраз патрэбны, што аб ім ідзе гутарка.

— Лёгкі ты, дружок, на ўспамін, — сказаў тав. Раманчук і папрасіў яго сесці разам з намі. Расказаўшы, у чым справа, пакінуў нас у кабінеце і заняўся прыёмам людзей.

Юрый Налівайка ў задуменні сядзеў, падпёршы рукой бараду. Відаць, пагрузіўся ён ва ўспаміны, якія пераносілі яго праз далёкія пасёлкі і гарады, дзе пабываў ён.

— З чаго тут пачаць? — заклапатана адазваўся быццам да сябе. — Усяго было так многа і ўсё для мяне важнае.

— Мо ад пачатку майго бадзяння... — звярнуўся тав. Налівайка да мяне.

— У вайну я жыў у Казахстане са сваёй маці і на два гады старэйшым братам Віктарам. — Юры Налівайка змоўк і спахмурнеў, дабавіў сумна: — З пакойным Віктарам. Загінуў ён у баях з немцамі пад Сталінградам у лістападзе 1942 года. Было яму тады толькі 20 год.

Юрый як рэліквію захоўвае яго маленькую, адзіную салдацкую фатакартачку, з якой нядаўна ў Беластоку зрабіў партрэт брата. На ім застыў малады твар юнака, адзетага ў салдацкі мундзір. Час для яго спыніўся некалькі дзесяткаў гадоў таму назад. А было б яму цяпер 58 гадоў і, каб не скасіла яго варожая куля, ён мог бы жыць, кахаць сваіх дзяцей і жыццё.

У Казахстане Юрый Налівайка працаваў спачатку ў калгасе, пасля ў саўгасе, а затым на чыгунцы. Давялося пабываць там у некаторых гарадах, сярод якіх найбольшае ўражанне на яго зрабілі Караганда і Карталы.

Летам 1942 года польскае войска генерала Андэрса перайшло з СССР у Персію (цяперашні Іран). У жніўні гэтага ж года апынуўся там і Юрый Налівайка са сваёю маці. Там уступіў ён у польскую армію ў 17 полк пяхоты, 5 дывізіі, 2 корпуса. Пачалося нялёгкае жыццё салдата-бадзягі. Падарожжа пачалося па краінах Блізкага Усходу. Давялося быць у Іраку, Ліване, Іярданіі, Егіпце. Усё там было іншае: і зямля, і расліны, і краявіды, і неба, і людзі са сваімі звычаямі.

Набліжаўся час, калі войска генерала Андэрса мела ваяваць з немцамі на тэ-

(Працяг на стар. 2)

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

„ФАУНА ПАЛЕССЯ“

Навукова-вытворчае аб'яднанне „Фауна Палесся“ створана на базе Гомельскага дзяржаўнага універсітэта. У яго ўвайшлі таксама Брэсцкі педінстытут, Беларускі навукова-даследчы інстытут лясной гаспадаркі, запаведна-паляўнічая гаспадарка „Белавежская пушча“, Прыпяцкі ландшафтна-гідралагічны запаведнік, Брэсцкае і Гомельскае абласныя ўпраўленні лясной гаспадаркі, абласныя саветы таварыства паляўнічых і рыбаловаў.

У зоне Беларускага Палесся вядуцца вялікія работы па меліярацыі земель, ствараюцца буйныя прамысловыя комплексы. Усё гэта робіць уплыў на жывёльны і раслінны свет рэгіёна. Са стварэннем аб'яднання намаганні вучоных будуць накіраваны на комплекснае даследаванне прыроды краю, распрацоўку метадаў яе аховы, захаванне жывёльнага свету.

КАЛЯНДАР

475 гадоў назад

4.2.1505 нар. М. Рэй, польскі пісьменнік, бацька польскай літаратуры.

245 гадоў назад

3.2.1735 нар. І. Красіцкі, польскі пісьменнік, найбольш выдатны паэт эпохі Асветніцтва.

35 гадоў назад

4.2.1945 пачалася Ялцінская канферэнцыя.

* * * * * * * * *

3 лютага 1910 года „Наша ніва“ пісала:

В. Спорава, *Гродз. губ. Слонімскага пав. Тры гады мінула, як спаравецкія сяляне, жадаючы прыкупіць колькі дзесяцін дворных пожней, каторыя заходзілі паміж іх лугоў, — залажылі ў гасударственным банку колькі дзесяцін сваёй самай найлепшай зямлі (пазыкі выдалі ім усяго па 50 рубл. на дзесяціну) і грошы заплацілі. У першым гаду рату ў банк (працэнты і частку даўгу) заплацілі акуратна, але за апошнія два гады плаціць адмовіліся, кажучы, што гэта спрадвеку іх зямля, дык за што ж за яе плаціць? Што не наўгаварываліся, як не растлумачвалі ім, што трэба ж доўг банку заплаціць, — нічога не памагло. Вось цяпер банк забраў іхнюю найлепшую зямлю, разбіў на хутары і прадае па 90-100 руб. за дзесяціну! Ці не ўмяшаўся сюды які „тракцірны аблакат“, каторы, карыстаючы з людской цемнаты, залiваў вочы і набіваў сваю кішэнь мужыцкімі грашыма?..*

М. Даўгінава, *Віленск. губ. Вілейск, пав. Святы ў нас прайшлі спакойна: выпіваць — выпівалі, але добра і тое, што абыйшлося без вялікіх скандалаў. Г. пабудаваў пекны дом пад тракцір. Чаго-чаго, але гэтага дабра хватае... Праўда, што ў прошлым гаду адкрылася ў нас і кнігарня; бяда толькі, што бібліятэкі ня можна дабіцца...*

„КАЦІСЯ, ВЯНОЧАК, КАЦІСЯ...“

Свой чарговы том беларускай народнай паэзіі „Лірыка беларускага вяселля“,*) што выйшаў у канцы мінулага года ў Мінску ў цыкле „Беларускі фальклор у сучасных запісах“, Н. С. Гілевіч адкрывае сцвярджэннем: *„Калі б у беларускім фальклоры не было нічога іншага, апрача вясельных песень, і тады б былі падставы сказаць, што ён належыць да самых багатых у свеце“.* Варта падкрэсліць, што гэтыя словы выйшлі з-пад пяра масцітага даследчыка беларускай народнай творчасці і дацэнта Беларускага дзяржаўнага універсітэта, які выхаваў ужо не адно пакаленне беларускіх фалькларыстаў. А выказванне сваё выснаваў з фактаў: у томе змешчана звыш тысячы сямісот тэкстаў песень, выбраных з пятнаццаці тысяч запісаў, зробленых па ўсёй Беларусі студэнтамі філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта за апошнія семнаццаць год.

Сам укладальнік і рэдактар тома паставіў перад гэтым выданнем заданне *„паказаць змястоўнасць і паэтычнае хараство беларускай вясельнай лірыкі, яе самастойнае ідэйна-мастацкае значэнне як аднаго з самых багатых цыклаў народнай вусна-паэтычнай творчасці“.* І зрабіў гэта з тым надзвычай далікатным адчуваннем усіх нюансаў мастацкасці, якое ўласціва яму як вядомаму паэту. Але разам з паданнем гэтага на самай справе „чыстага золата“ народнай паэзіі, а гэта робіць Н. С. Гілевіч не ўпершыню (такое ж месца ў беларускай філалогіі займаюць яго папярэднія выданні тэкстаў беларускіх народных песень: „Песні сямі вёсак“ 1973 г., „Песні народных свят і абрадаў“ 1974 г., „Лірычныя песні“ 1976 г.), ён адначасова раскрывае тыя жыццядайныя карэнні, сокі якіх ускармілі ўсю новую беларускую літаратуру. І ў той жа час паказвае, якія бясцэнныя скарбы ўсё яшчэ захоўвае беларускі народ для скарыстання творчасці ў галіне літаратуры, музыкі, выяўленчага мастацтва, тэатра і г.д.

Вядома, што кожны народ па-свойму захоўвае і перадае наступным пакаленням свае культурныя здабыткі. Мы, беларусы, з-за асаблівасцей нашай гісторыі вымушаны былі захоўваць іх і перадаваць у вуснай творчасці. І ў гэтым наш народ аказаўся неперавузыйдзеным мастаком. Даволі крыху ўважлівей прыглядзецца да твораў, што ўвайшлі ў том „Лірыка беларускага вяселля“, каб знайсці там побач з маляўнічымі абразкамі сялянскага побыту розных эпох не менш красачныя замалёўкі з жыцця шматлікага мастацкага люду, а таксама жыхароў густа рассыпаных калісьці па Беларусі падвор'яў і двароў. Несумненна, толькі з мястовым асяроддзем рамеснікаў можа быць звязана паходжанне песні „Між гор каліна стаяла...“, запісаная ў Крупскім раёне, у якой гаворыцца пра „злотнічкаў“, што робяць „кубачкі залатыя“. Захапляюць у гэтых творах партрэты маладых баяр-ваяўнікоў, іменна тых казачна-рамантычных, што „на вараных конях гарцуюць“ і на паляваннях-гуляннях „возяць сокалаў на руцэ“ (у песні „Ездзіў Міколка па рацэ...“, запісанай у Бялыніцкім раёне). Не менш прывабная постаць дваранаачкі ці баярачкі з песні „Бяжыць рэчка па камянёчках...“, запісанай у Лепельскім раёне, што ходзіць „каля бровару плачучы: — Каму татулечка гарэлачку гоніш, ці не мне?“. І безліч іншых не менш каларытных карцін з жыцця ў мінулым розных саслоўяў. І ў гэтым каштоўнасць гэтых твораў, з іх відаць колішняя Беларусь ў самых разнастайных выявах яе побыту і грамадскіх суадносін.

Пры нагодзе варта заўважыць, што ў нас, на Беласточчыне, таксама захавалася вялікае багацце беларускіх народных вясельных песень. Многа іх з агульнабеларускімі сюжэтамі, як хоць бы заручная пра дзяўчыну, што поле пшаніцу і выкідае прэч „куколь-мятліцу“ (запісаная ў БССР у в. Кашканы, Уздзенскага раёна, а на Беласточчыне — у в. Вілінава, гм. Мельнік), або праваднаяпра затупаўшыя конікі на дварэ і заплакаўшую дзяўчыну ў каморы (у БССР у в. Гурнавічы, Маладзечанскага раёна, у нас у ваколіцах Заблудава) і дзесяткі іншых. Разам з імі бытуе ў нас мноства „сваіх“, „мясцовых“ песень, якія выдатна ўзбагачаюць агульны арэал беларускага вясельнага фальклору арыгінальнымі сюжэтамі, матывамі, вобразамі. На жаль, бясцэннае гэтае багацце нашай культуры ці дачакаецца калі-небудзь кніжнага выдання і то з такой графікай, і з такім мастацкім афармленнем, якое даў кнізе Н. С. Гілевіча мастак В. М. Валянтовіч, і на такім тэхнічным узроўні, як гэта зрабіў мінскі паліграфічны камбінат імя Я. Коласа?

М. Гайдук

*) Лірыка беларускага вяселля. Укладанне і рэдакцыя Н. С. Гілевіча, 1979, стар. 656, цана 40 зл.

(Працяг са стар. 1)

ЮРЫЙ НАЛІВАЙКА

рыторыі Італіі. І гістарычны пераможны бой польскіх войск пад Монтэ-Касіна. У складзе гэтых войск быў таксама Юрый Налівайка. Пасля былі цяжкія баі на Адрыятычным адрэзку. Яму, як кажуць, пашанцавала. З баёў выходзіў жывы і непаранены.

У 1946 годзе пераязджае ён у Англію, а ў кастрычніку 1948 года вяртаецца на сваю радзіму, у родны Гарадок. Пачаў працаваць шафёрам на будаўнічым прадпрыемстве ў Беластоку. Пазней вучыцца ў будаўнічым тэхнікуме, а ў 1959 годзе атрымоўвае „матуру“. Пазней, на працягу 2 год ён працуе кіраўніком варштатаў будаўнічай школы ў Гарадку, на працягу 13 год ён — кіраўнік сталярні, 5 год — кіраўнік будовы ў мясцовым надлясніцтве, наступных 5 год — намеснік прэзаса ГСу да гандлёвых спраў, а ад кастрычніка 1978 года да сёння працуе ён на трыкатажнай фабрыцы „Каро“ ў Гарадку і з'яўляецца сакратаром партыйнага камітэта ПАРП, а адначасова ён кіраўнік гміннага асяродка выхаваўчай працы ў гмінным камітэце ПАРП. Гэтыя партыйныя функцыі гавораць аб тым, што ён штодзень мае дачыненне з людзьмі, з выхаваўчай працай.

Ён таксама прэзас гміннага гуртка ЗБоВіД і старшыня гміннай рады спартыўных калектываў (ЛЗС). Юрый Налівайка даволі часта ад імя ЗБоВіД выступае на сходах моладзі і расказвае аб падзеях другой сусветнай вайны.

Сямейныя справы ў яго ідуць добра. Дзеці ўжо жывуць самастойна. Жонка працуе на гэтай жа фабрыцы. Яна з'яўляецца адной са старэйшых удзельніц славутага жаночага харавога калектыву.

Вось так у вялікім скарачэнні выглядае жыццёвы шлях Юрыя Налівайкі, узнагароджанага шматлікімі ордэнамі, у тым ліку і Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы.

Тэкст і фота **М. Хмялеўскага**

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Гэта наша ● В'етнамскі ордэн — беларускаму універсітэту ● В. Станулевіч аб нашых справах ● Г. Мароз такі ажэніць ціхоню Васіля ● Герояў славіць народ ● У Новым Беразове ● Палоска Дзядзькі Кваса ● Зажыва памершыя ● Весткі з Саколкі, Заблудава, Дубровы, Гарадка, Дубяжына, Міхалова, Тапаркоў, Кляшчэляў, Белак, Бельска, Нурца, Крынак ● Калі сніцца, што ты рабаўнік ● Каго доіць дачка ў горадзе ● Песня „Biał latawiec”.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 3 II — 6.20 TTR i RTSŚ — J. pol., sem. II. 6.50 Fizyka, sem. II. 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagrodzie. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Czas odnaleziony — Erotyzm a sztuka. 11.40 Dziennik. 11.55 Rolnicze rozmowy. 12.25 Laureaci Konkursów Chopinowskich — Martha Argerich. 13.10 Dla dzieci. 13.45 Koncert Życzeń. 14.25 Erebus — dok. film TV franc. 15.20 Los. Dużego Lotka. 15.35 Zgadnij kim jestem. 16.20 Tele-Echo. 17.20 Sportowa Niedziela. 18.10 Decydujący front — Wojna w powietrzu — radz. film dok. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 W słońcu i w deszczu — odc. I pt. „Nie zapomnij o mnie” — film TP. 21.35 Studio Gama przedstawia.

Poniedziałek 4 II — 12.45 TTR i RTSŚ — J. pol., sem. IV. 13.25 Fizyka, sem. IV. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Nauczanie począt. j. pol. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Kronika Zimowej Spartakiady Młodzieży. 17.10 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.40 Sąsiedzi — radz. film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr Tel. Jerzy Szaniawski — „Zegarek”. 21.25 Horyzont. 21.55 Jak? 22.40 Dziennik.

Wtorek 5 II — 6.00 TTR i RTSŚ — J. pol., sem. IV. 6.30 Fizyka, sem. IV. 13.25 Mat., sem. IV. 14.00 Chemia, sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Młodych. 17.00 Kronika Zimowej Spartakiady Młodzieży. 17.10 Inter-studio. 17.35 Sonda. 18.00 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.25 Królik Bugs przedstawia — ameryk. film anim. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Film TV na świecie. Dom rodzinny — film fab. TV CSRS. 21.50 Merkury z paszportem. 22.25 Camerata. 22.50 Dziennik.

Środa 6 II — 6.00 TTR i RTSŚ — Mat., sem. II. 6.30 Chemia, sem. II. 12.45 Mat., sem. IV. 13.25 Mechanizacja rolnictwa, sem. IV. 14.30 W drodze do nowego. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Matematyka. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pan Półka i spółka. 16.55 Kronika Zimowej Spartakiady Młodzieży. 17.05 Los. Małego i Express Lotka. 17.15 Dom i my. 17.30 10 minut — teleturniej. 17.40 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.10 Budowa w Komarnie — rep. 18.30 W Teatrze Przyrody — Australijskie torbacze. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Kino Interesujących Filmów. Joe Hill — film fab. szwed. 22.25 Forum Krytyków. 23.05 Dziennik.

Czwartek 7 II — 6.00 TTR i RTSŚ — Matematyka, sem. IV. 6.30 Mechanizacja rolnictwa, sem. I. 11.05 Dla szkół. J. pol., kl. VII. 13.25 TTR — Uprawa roślin. sem. II. 14.00 Mech. rolnictwa, sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Turniej Zastępowych. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC oraz film z serii „Szaleństwo Majki Skowron”. 17.25 Kronika Zimowej Spartakiady Młodzieży. 17.35 Skarbiec. 18.00 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.25 Reportaż wojskowy. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Spotkania w mroku — ostatni odcinek franc. filmu TV. 21.30 Pegaz. 22.15 W minutę po premierze. 22.50 Dziennik.

Piątek — 8 II — 6.00 TTR — Uprawa roślin, sem. II. 6.30 Mech. rolnictwa. sem. II. 11.05 Dla szkół — Wych. obywatelskie kl. VII. 12.00 Geografia, kl. VI. 12.45 TTR — Hodowla zwierząt, sem. IV. 15.10 Redakcja szkolna zapowiada. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Pedagogika. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Kronika Zimowej Spartakiady Młodzieży. 17.05 Dom i my. 17.20 Magazyn Motoryzacyjny. 17.50 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.15 Czterdziestolatek — odc. II film TP. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Między wrześniem a majem. Atak — film fab. ameryk. 22.20 Koncert WOSPRiTP. 23.15 Dziennik.

Sobota 9 II — 6.00 TTR — Hod. zwierząt, sem. IV. 6.30 Uprawa roślin. sem. IV. 12.45 J. pol., sem. II. 13.25 Fizyka, sem. II. 14.30 Program dnia. 14.35 Radar. 14.50 Radzimy rolnikom. 15.00 Obiektyw. 15.20 Dziennik. 15.30 Orbita. 16.00 Studio — 8. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Milionerka z hotelu Rietz — franc. film fab. (js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 1 II — 7.35 Film fab. 15.20 Film fab. 17.50 Film fab. 19.35 Koncert z Sali Kolumnowej. **Sobota 2 II** — 7.35 Film fab. 12.45 Film fab. 14.05 Nie do wiary. 15.05 Filmy anim. 17.35 Film dok. 19.35 Międzynar. konkurs tańców balowych. Występ pokazowy. **Niedziela 3 II** — 7.05 Koncert. 12.00 Film fab. 15.40 Film anim. 16.00 Panorama międzynar. 16.45 Klub podróżników. 17.40 Film fab. 19.35 Rozmowa o muzyce.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Ostatnie zadania — USA 5—6. Niezamężna kobieta — USA 7—8. Miecz — węg. 9—10.
Bielsk Podl. Lot nad kukułczym gniazdem — USA 4—6. Król cyganów — USA 7—9. Każdy ma swoje piekło — fr. 10.
Czeremcha Koronczarka — szwajc. 5—6. Mgła — pol. 9—10.
Czyże Konie Valdeza — wł. 6—10.
Gródek Ostatni wiosenny śnieg — wł. 9—10.
Hajnówka Śmierć człowieka skorumpowanego — fr. 4—6. Transamerican ekspress — USA 7—9. Skradziona kolekcja — pol. 10.
Michałowo Klatka — fr. 5—6. Portret Shunkin — jap. 7—8. Dom pod czerwoną latarnią — węg. 9—10.
Mielnik Koziorożec — USA 6. Bilet powrotny — pol. 9—10.
Milejczyce Poza prawem — czes. Sekret Enigmy — pol. 6—10.
Narew Autostopowicz — czes. Do krwi ostatniej — pol. 6—10.
Narewka Ciepło — buł. Serpice — wł. 6—10.
Nurzec Krótki sezon — wł. 5—6. Na wielkiej rzece — czes. 7—8. Aria dla atlety — pol. 9—10.
Orla Kryjówka — NRD 6—10.
Rajsk Gang Olsena wpada w szał — duńs. Zamiana — buł. 6—10.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY
ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE”
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 183. Nakład 7.900 egz. I-1

Нейздзясняльная думка

Дамоў вярнуся
на світанні
біццё пачую
быццам сэрца
маці сустрэне
цяплом сэрца

Дамоў вярнуся
на світанні

Юрка Баена

* ✲ *

Не кахай,
ты стары і дурны!
Гэта ж смешна,
гэта ж неразумна —
кажуць разумныя,
разважлівыя людзі —
што за карысць,
якія перспектывы?
Эх, разумнічкі,
прыстойныя мяшчанчыкі,
каханне не там,
дзе карысць ў перспектыве!
Смешна і неразумна
розуму шукаць
у каханні.

Алесь Батура

* ✲ *

Можа
і таму
так
смакуе
сваё,
што
трэба
яго
грызці
зубамі

Юрка Трачук

ПАД ВОСЕНЬ

Галасам смеласці
восень азвалася.
З коласам спеласці
лета канчалася.

Спелыя ягады
высахлі ў лесе.
Белы туман
павуцінне павесіў.

Пожняй калючаю
нівы пакрыліся.
З кожнаю раніцай
птушкі журыліся.

Ах, цёплае лета,
мой час успамінаў!
Ты вернешся, лета,
ты нас не пакінеш.

Л. Танкевіч

ОСЭНЬ

Стэлеця над олесом
Білы туман,
Утюжыт
Опавшэ на траву
Бабынэ ліыто...
Проходыт сонна осэнь
І останэ в памэты,
Старым образом,
Оправляным в спорохнівшы
Рамы часу.
І мы одходым
В свою осэнь,
У которуй пэрэміышаны
Зэлёна боязнь
З глубокою надіёю,
Самостойносць і провал.

* ✲ *

Проходыт сонна осэнь
У прыроді
І у жыці,
Выпісана спопэлівшым
Сэрэбром часу
На нашых скронях,
Гонім чоловічу судьбу
На тупік —
На остатню кропку
Над людськім існованнём.

Іван Кірызюк

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

Надзея Артымовіч

З ЦЫКЛА:

МЫ ТАК БЛІЗКА СЯБЕ

раніцай
да цябе
плыве ўжо толькі
маўчанне маё

* ✲ *

ты і я
губім музыку сваіх сноў
хаця
прыходзім адыходзім
так ціха...
адыходзячы
паваротам галавы
не лепім разбітай вясны
старанна змываем сляды
ты і я
блукаючыя промні
самагубнага сонца

* ✲ *

дарую табе затрывожаны след
капялюш поўны сонца
і горад без хмар

глянь у восенькі дзень
сядзь за сталом
хлеб пячэцца ў старамоднай печцы

дык дарую табе назаўсёды
крошку жнiўня
і мазаіку нашых сустрэч
яны — дахам нам
у самотных прыстанях
...так родзіцца каханне...

* ✲ *

позняй восенню
у лістападавых пажарах

да цябе
плывуць мае сонечныя дарогі
твой цень
стаіць над маім сном
і тады
праўдзівее згубленая папараць
апранаеш мяне
у блакітную радасць
у вясну

баюся
калі адлятае начная хвіліна
па якой астаецца
пустое месца

* ✲ *

наша размова
зарысавана лёгка ноччу
агрэта аднавокім месяцам

глядзім
як чорны час бялее
пад тонкімі пальцамі непрысутных

заіржавелі ноты нашых слоў
апранутых у элегантныя касцюмы
і толькі стук пад сэрцам
ёсць колеру жывога...

мы знайшлі непрачытаную кніжку
адвага была запісана на небе
пад рогат жабіны
пад музыку маўчання
мы сеялі
каханне

дрыжачыя словы йшлі ў зямлю
уцякалі прадбачаныя вуліцы

цяпер шукаю логікі ў сваіх марах
позна

мая лістападавая непрысутнасць
ноч

* ✲ *

не знаеш ты
калі прыйшла першая восень
няўмела запрашаючы цябе
а зелень яшчэ варылася ў чарназёме сэрца
не знаеш ты
калі адрантвелі пальцы твае шукаючы малітвы
а побач плылі самагубныя параходы
не знаеш ты
калі над мёртвым домам затрымалася неба
а ў блізкім лесе захварэлі дрэвы

цяпер хочаш знайсці
негатыў таго часу
спознены сон

не знаеш ты
што на папялішчы ружы ніколі не расцвітаюць

Надзея Артымовіч

ПРЫДЗІ

Далёка на небасхіле маланкі бліскалі адна за другой. У іх водблеску былі відаць аграмадныя калоны хмар, бы горы недаступныя. Ледзь чутны гром грукатаў, быццам нехта невідочны скідаў каменні з тых гор, кідаючы іх у прорву бяздонную. Першыя кроплі дажджу, цёплыя, бы слёзы скрыўджанай дзяўчыны, падалі ціха, роўна, вялікія, набрынялыя жалем і смуткам. Чулася, як зямля прагна паглынала іх.

— Як добра, што ты вярнуўся, — сказала яна, сустрэўшы яго на парозе.

У яе вачах была радасць і непакой.

— Хадзі ў хату, сядзь, адпачні, змучыўся ж, вячэру падам, ногі вымыю.

Прынесла возера вады і радугу ў ручніку з цёплай усмешкай. Яе косы, бы вярба, рассыпаліся па загарэлых плячах і, як лён, засароміліся.

Ён уздыхнуў. Кропля дажджу сплыла па яго шчацэ. Пасля другая. Недзе блізка трэснуў гром. Святло пагасла. Падышла да яго і, абняўшы, прытулілася.

— Як бяспечна і добра з табою, — шаптала пяшчотна, баючыся спалохаць гэтае шчасце.

— Я баялася, што навальніца застане цябе ў полі. Мой ты дарагі, каханы.

Узяў яе косы і абцер шчокі. Прытуліў мацней да сябе. У яе грудзях біла сэрца, але ўжо спакайней, роўна, рытмічна, як бы хацела вышаптаць, што свет цудоўны толькі тады, калі цеплыня позірку расплываецца навокал, бы пах мацейкі вечарам. Былі шчаслівыя, бы дзеці.

А за акном? Ноч чорная скрыгатала маланкамі ды плакала раўнівымі слязамі на сваю долю, так як плача дзяўчына па сваім каханым, які, няўдзячны, пакінуў яе, а яна яшчэ верыць і праз слёзы кліча: — Прыйдзі, мой любы! Прыйдзі!

Уладзіслаў Дваракоўскі

Гмінныя навіны

НАЙЛЕПШЫЯ СОЛТЫСЫ

У Боцькаўскай гміне найлепшымі солтысамі з'яўляюцца: Павел Іванюк з Дубна, Мікалай Хількевіч з Малочак, Францішак Шэршань з Бодачкаў, Шымон Альштынюк з Сасінаў і Антон Хвашчэўскі з Дзяцінната.

Павел Іванюк з Дубна функцыю солтыса выконвае пятую кадэнцыю. Ён актыўны ў рэалізацыі грамадскіх пачынаў. Цешыцца аўтарытэтам сярод аднавяскоўцаў і ў гмінных улад. Член ПАРП.

Мікалай Хількевіч — гэта малады солтыс з вёскі Малочкі. Усе цэняць яго за ініцыятыву, заангажаванне ў справы вёскі і гміны. Вядзе ён спецыялістычную гаспадарку на высокім узроўні — займаецца вырошчваннем пасадачнай бульбы. Яго можна ставіць у прыклад.

Францішак Шэршань з Бодачкаў выконвае функцыю солтыса другую кадэнцыю. Ён найбольш зацікаўлены развіццём сельскагаспадарчай прадукцыі ў сваім салэцтве. Вёска Бодачкі з'яўляецца ў гміне адзінай спецыялістычнай вёскай у галіне малочнага быдла. Ф. Шэршань гаспадарыць па-сучаснаму. Жывёлагадоўлю развівае, абапіраючыся на кармы са сваіх земельных угоддзяў. Сее кукурузу, робіць падсеўкі і кішонкі. Пагалоўе быдла ў яго значна вышэй сярэдняй гміннай. У мінулым годзе Бодачкі занялі першае месца ў гміне ў конкурсе „Вёска беластоцкая гаспадарная і культурная“.

Пятую кадэнцыю салтысуе Шымон Альштынюк у Сасінах. Ён — актыўны грамадскі апякун. Праяўляе вялікае зацікаўленне справамі жыхароў салэцтва. На яго ўзорнай гаспадарцы гмінная сельскагаспадарчая служба праводзіць даследчыя палеткі. Мае заслужаны давер і пашану ў жыхароў сваёй вёскі і ва ўсёй гміне. Ш. Альштынюк з'яўляецца членам ЗСЛ.

Антон Хвашчэўскі з Дзяцінната салтысуе другую кадэнцыю. Ён — член ПАРП. Вядомы як грамадскі дзеяч. Мабілізуе аднасяльчан на грамадскія пачыны. Усе абавязкі, якія вынікаюць з функцыі солтыса і працы гаспадара, выконвае тэрмінова. А. Хвашчэўскі спецыялізуецца ў гадоўлі быдла. Яго гаспадарка высокатаварная.

СУПОЛЬНЫМІ НАМАГАННЯМІ

У мінулым годзе жыхары Дубровы і Дуброўскай гміны выканалі грамадскіх пачынаў на суму 6,5 млн. злотых. Супольнымі намаганнямі вяскоўцы з Альшы пабудавалі стражацкую рамізу, у якой адкрылі клуб. У Грэбянях распачалі пабудову Дома культуры. У Няросне — крамы.

Многа ўвагі адводзілі выгляду горада, уладжванню месц адпачынку пасля працы. На рэчцы Каменная, у кіламетры ад Дубровы, будуюць купальны басейн. Былі зроблены новыя скверыкі і зялёныя насаджэнні. Пасаджана амаль 10 тысяч дрэўцаў і некалькі тысяч кустарнікаў, між іншым, пры аўтобусным прыпынку ПКС і па вул. Всёлай. Уладжаны скверык і паркінг па вул. Вызвалення. У грамадскім пачыне зроблены дапаможныя работы для пабудовы каналізацыі жыллёвага пасёлка пры стадыёне.

Прадметам турбот з'яўляюцца дарогі. У 1977 годзе працягвалася пабудова дарогі з Дубровы ў Ялоўку. Ішлі работы пры пабудове жвіроўкі на адрэзку Дуброва-Крапіўка-Каменная-Звярынец. Асфальтаванае палатно атрымала дарога са Звярынца Вялікага ў напрамку Альшы. Адрамантавалі дарогу з Бжазова ў Ружанысток. Усе гэтыя работы аблягчаюць жыццё жыхарам горада і гміны. **(яц)**

Ці ведаеце, што...

... у Міхалоўскай гміне маладзёжныя арганізацыі ЗСМП і ЗГП згуртоўваюць 1420 членаў.

... у Міхалоўскай гміне на працягу двух апошніх гадоў жыхары выканалі грамадскіх пачынаў на суму звыш 6 мільёнаў злотых (найбольш пры пабудове і рамонце дарог).

... у Міхалоўскай гміне ў 1978 годзе прынялі ў Дзяржаўны фонд зямлі 90 гаспадарак агульнай плошчы 522 гектары (ПФЗ склаў тады лік 4244 га), з якіх 741 га ўзяў у загаспадаранне Міхалоўскі сельскагаспадарчы камбінат. У 1979 годзе сяляне зракліся 69 гаспадарак агульнай плошчай 402 га і наследнікам перадавалі 52 гаспадаркі агульнай плошчай 350 га.

Разам з варшаўскім хорам выступіў інжынер Міхась Артышэвіч.

Ах, што за баль!

(Працяг са стар. 1)

чамі, а перш за ўсё сярэбранымі і залатымі рыбкамі, якія мелі б спаўняць усе пажаданні ўдзельнікаў балю.

...і наступіла поўнач. Стрэлілі коркі, палілося шампанскае і ўся прасторная зала — адна і другая, — пераўтварылася ў адну дружную сям'ю. Кожны кожнаму, не пытаючы пра прозвішча і пасаду, не пытаючы пра навуковае званне і нацыянальнасць, ад шчырага сэрца віншаваў усяго найлепшага і ўзаемна аддаваў пацалункі, дзякаваў за пажаданні. Знаёмыя рэкамендавалі сваіх знаёмых, і ўсе мы адчувалі сябе, як у адной сям'і.

Апрача даўнейшых сваіх сардэчных сяброў, такіх, як сем'і **Туронкаў** або **Галёнкаў**, давялося мне сустрэць на гэтым балі крыху малодшых прадстаўнікоў беларускага асяроддзя ў Варшаве. Для прыкладу, **Мікалай Аляксеюк** — грамадскі старшыня Рады клуба пры варшаўскім гуртку БГКТ. Родам з вёскі **Спічкі** пад Бельскам. Доктар фізічных навук, чалавек выключных здольнасцей і ўсім сэрцам адданы грамадскай дзейнасці ў беларускім асяроддзі сталіцы.

— Усё тое, што мы тут робім, — гаворыць ён, — папаўняе багацце нашай краіны, а добры гаспадар толькі цешыцца, калі ў яго ўсяго ўдосталь.

Таксама перапоўнены энергіяй і ахвотай да грамадскай дзейнасці другі доктар-фізік, **Анатолій Адзіевіч**, навуковы супрацоўнік варшаўскага універсітэта, родам з Орлі.

— У Варшаве ёсць дзе моладзі правесці свабодны час. Запрашаюць іх шматлікія студэнцкія і іншыя, багата абсталяваныя цэнтры культуры, для прыкладу, такія, як праслаўленая „Стадола“. Аднак наша моладзь ідзе на Сенатарскую 8, хаця там ёсць, і, праўдзе, няма ніякіх атракцыёнаў. Затое знаходзіць яна там своеасаблівую сямейную атмасферу, падобную да той, якая спадарожнічае вось нашым наваготнім сустрэчам, якая бывала ў вёсках на сяброўскіх вечарынках.

...выступіў шматлікі варшаўскі беларускі хор, галоўным арганізатарам якога быў якраз доктар Анатоль Адзіевіч і яго сябры. Паплылі вядомыя народныя песні. Людзі цесным вянком аплялі харыстаў і доўга не давалі ім закончыць свайго спявання.

...а пасля за сталамі стварылі тут і там самадзейныя хоры і разносіліся па палацовых залах песні, якія гучаць у нашых вёсках. **Юрка Аляксеюк**, лекар з Бельска, нястомна іграў на гармоніку, а яго сябры — студэнты з Беластоцкай Медыцынскай акадэміі — спявалі то *„Выпрагайце хлопцы коней“*, то іншыя несмяротныя застольныя песні...

...і так цэлую ноч, аж да раніцы, да шостай гадзіны дня. *„Ах, што за баль! Цудоўны баль!“* — паўтаралі людзі, калі пакідалі прыгожа прыбраныя залы Палаца культуры і навукі. Успамінаў хопіць на цэлы год.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

У прасторных залах Палаца культуры і навукі ў Варшаве на навагоднюю сустрэчу сабралася 1200 асоб.

ГАЙНАЎСКАЕ БУДАЎНІЦТВА

У 1978 і 1979 гадах у Гайнаўцы аднатаваны значныя дасягненні ў жыллёвым будаўніцтве, шмат- і аднасямейным. У бягучым годзе, завяршаючым пяцігодку, будзе не толькі выканаты план у гэтай галіне, але і, як прадбачваецца, перавыканаты на 200 кватэр. План пяцігодкі — гэта 1140 жылых кватэр.

Жыллёвая спулдзельня пачала пабудову новага пасёлка „Гайнаўка—цэнтр“ па вул. 1 Мая. Да канца бягучага года будзе ён складацца з 11 будынкаў на 239 жылых кватэр. Ніжнія паверхі (звыш 2 тыс. метраў паверхні) некаторых будынкаў будуць прадназначаны на паслуговыя цэнтры.

Будуецца 305 аднасямейных дамоў. Найбольш на пасёлках Пашкі Заходнія і Падляссе.

Значна палепшыліся бытавыя і сацыяльныя ўмовы жыхароў горада. Паспяхова вырашана праблема апекі над дзецьмі ў прадшкольным узросце. На працягу двух гадоў пабудаваны 3 прадшколлі і 1 яслі (г.зн. больш чым за ўсе мінулыя 35 гадоў). Апрача гэтага, рушылі гарадскія аўтобусы.

Горад папрыгажэў. Папраўлены выгляд многіх вуліц, атынкоўка шматлікіх будынкаў, на пасёлках пабудаваны пляцоўкі для дзіцячых гульняў. Жыхары горада выканалі ў мінулым годзе грамадскіх пачын агульнай вартасці на суму звыш 20 мільёнаў злотых.

Пільнай справай для Гайнаўкі з'яўляецца пабудова бальніцы, чыгуначнага і аўтобуснага вакзалаў, ачышчальні прамысловых і камунальных сцёкаў, цеплацэнтралі. Гораду патрэбны яшчэ гандлёвыя павільёны, сталовыя, паслуговыя пункты. **(яц)**

Вярхлес

(Працяг са стар. 1)

І няма чаго дзівавацца гэтаму багаццю легенд і вераванняў. Сяло Вярхлес вырасла ў лесе і з лесу. З дакументаў вядома, што яго пачатак нейкім чынам звязаны з „воступам“ Верхлес, што ўпамінаецца сярод іншых 10 „воступаў“, на якія дзялілася ў пачатку XVI стагоддзя колішняя Крынкаўская пушча. Відаць, для догляду за гэтым даволі абшырным кавалкам вялікакняжацкай маёмасці і былі тады тут пасялены асочнікі-стральцы. Хоць па сяле ходзіць паданне, што некалькі дзесяткаў год таму назад пры закладцы фундамента пад цяперашнюю праваслаўную капліцу, быў выкапаны нагробны камень з высечанай датай быццам бы з другой паловы XV стагоддзя. На жаль, камень быў пакладзены ў падмурак і паглядзець яго нельга. Затое ў Галоўным архіве старажытных актаў у Варшаве захоўваецца дакумент, з якога вынікае, што яшчэ ў XVIII ст. Вярхлес належаў да асочніцка-стралецкіх сёлаў, былі ў ім таксама бортнікі. І след пра гэта застаўся на сённяшні дзень у сказе, што верхлясяне ніколі прыгоннымі сялянамі не былі, а на „службу“ ў суседні двор Слойкі хадзілі „ад валокі“ ўсяго тры дні ў тыдзень і толькі на старожу, да пасылак, вывозкі дрэва і г.д. Ва ўрочышчы Пажары яшчэ да нядаўняга часу стаяла бортная сасна, а некаторыя верхлясяне амаль да апошніх год захоўвалі ў сябе на гарышчах „лозьбу“ і іншыя бортніцкія прылады. Хіба ж да тых часоў трэба таксама аднесці памяць пра колішні гасцінец, які тут завуць Шырокай дарогай. Раней яна была вузенькай, кажа легенда, але ж аднойчы сын нейкага вялікага пана імчаўся верхам на кані да сваёй каханай, напароўся на голь, упаў з каня і забіўся. Бацька яго загадаў выцерабіць лес па абодвух баках гасцінца так, каб ён нікому не замінаў. Ці гэта быў той самы магутны Хадкевіч, што вазіў палоннымі шведамі, як хоча іншае паданне, гліну з тутэйшага ўрочышча Клябанска Шыя на цэглу для пабудовы Супрасльскага манастыра? На гэтай жа Шырокай дарозе ў Роскаўшчыне стаяла карчма, а ў ёй надта ж высокія госці, нават каранаваныя асобы, частаваліся квартачкай... Не, даволі ўжо пра гэты дзівосна барвовы свет вярхлесавых легендаў!

Хоць пасля зямельнай рэформы і канфіскацыі царскімі ўладамі наваколных фальваркаў і маёнткаў за ўдзел іх уладальнікаў у паўстанні 1863 года Вярхлес атрымаў даволі значны надзел зямлі (па фальварку Лінгоўшчына каля 300 дзесяцін, з маёнтку Слойкі амаль 500 дзесяцін), і тады ўжо вёска „села“ на 99 валоках, але пражыць з гаспадаркі было немагчыма. Лес быў іх найбольш надзейнай падпорай. Яны яго садзілі, гадавалі, чысцілі, вырубалі, вывозілі, у ім патаемна пасвілі свой дабытак, крадучыся збіралі ягады ды грыбы. І не дзіва, што тут людзі спакон веку любілі дрэва і разумелі яго. Яшчэ не так даўно ў Вярхлесе стаяла хата, пабудаваная з дрэва без адзінага кавалка жалеза ці іншага металу. А па

БУГ У АГНІ

КАРПЮКОВА БАЛАДА

Ян Карпюк, цяперашні капітан міліцыі, у 1941 годзе быў васемнаццацігадовым юнаком і ўжо наймаўся да працы пры пабудове надбужных дотаў, якія ў іх вёсцы, у Слохах Аннапольскіх, сяляне называлі звычайна „точкамі“, або „бункрамі“.

— Мы толькі рыхтавалі камень, грузілі жалеза, цэмент і іншыя будаўнічыя матэрыялы, — расказвае ён, — а да „точак“ дапускалі выключна савецкіх салдат. Найперш ставілі высокі маскіровачны плот, найчасцей з зялёнага ядлоўца і хмызняку, затым капалі глыбокую яму, ставілі шалюнак, закладалі жалезнае ўзбраенне і стараліся за адну ноч усё гэта заліць бетонам. Праца ішла без перапынку днём і ноччу. На гэтай рабоце нядрэнна можна было зарабіць. Плацілі нам па 8-12 рублёў у дзень.

— Жылося нам добра, — расказвае Ян Карпюк. — Сям'я ў нас, праўда, была вялікая, бо апрача мяне, бацькі мелі яшчэ двух сыноў і дзве дачкі. Разам са мною працаваў яшчэ пры будове гэтых бункераў мой старэйшы брат, **Ёзік...**

Назваўшы гэтае імя, Ян Карпюк на хвіліну замоўк. Па яго твары маланкава прабеглі ледзь прыкметныя дрыготкі. Сцёр іх далонню і коратка заявіў:

— Яго забілі немцы... — і зноў моўчкі паглядзеў у кубак з чорнай кавай. Магнітафонная стужка круцілася, я чакаў. А ён, замест успамінаў, ціха заспяваў:

„Мы вспомним, ребята, потери,
Про сорок первый год,
Как Гитлер к нам стал придираться
И нищил невинный народ...“

— Так, — уздыхнуў ён. — Перажытае тады глыбока ўрэзалася мне ў сэрца. Бо толькі ўявіце сабе: жылі мы, бяды не ведаючы. Маладыя, бадзёрыя, вясёлыя. Пасля працы ішлі ў вясковы клуб, які нам у Слохах адкрыла савецкая ўлада. Сустракаліся з дзяўчатамі, знаёміліся з салдатамі і афіцэрамі Са-

(Працяг на стар. 6)

Толькі на вынас?

У вёсцы Казлы гміны Бельск ёсць святліца, а ў ёй спажывецкі кіёск, які належыць ГСу ў Бельску. У гэтым кіёску купляюць розныя рэчы жыхары вёсак Казлы і Райкі. А ў кіёску — чаго як чаго, але піва не бракуе. І часта можна сустрэць такую карціну, што півошы сядзяць там цэлымі гадзінамі, забыўшы пра ўсё. У акенцы вісіць надпіс: „Піва прадаецца толькі на вынас“. Але як прадаўшчыца, так і пакупнікі не прыймаюць гэтага пад увагу.

ГС у Бельску павінен зацікавіцца тым, каб распараджэнне ўсе выконвалі. Будзе гэта для дабра тых вясковых гаспадынь, якія не дачакаўшыся сваіх мужоў з кіёска, самі бягуць карміць кароў і наводзіць парадкі ў гаспадарцы.

Сам

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

РОЗНЫЯ ЛЮДЗІ

Артыкул „Якія мы людзі“ Васіля Петручука зацікавіў мяне і, па-мойму, павінен быць пачаткам шырокай дыскусіі на тэму, якім павінен быць чалавек?

Сумленны, добразычлівы, ветлівы, у кожнай бядзе дапаможа свайму бліжняму, не ласіцца на чужое, верны сваёй жонцы, дзецям, паважае ўсіх, не задаецца.

Гэта галоўныя рысы чалавека.

Але якія мы ў сапраўднасці?

Ёсць пагаворка: „Яблыка ад яблыні далёка не адкоціцца“. І гэта праўда. Найбольш здараецца: як бацькі сумленныя, то і дзеці іх пайшлі следам за імі; а як бацькі сволачы, дык і патомства мала адышло. Хоць бывае і наадварот, але гэта рэдкія выпадкі. Не малую ролю ў паводзінах чалавека адыгрывае школа.

Ёсць людзі, што любяць самі сябе хваліць — гэта пусты чалавек. Бо як людзі пахваляць, о, тады ты нешта варты. А ніхто лепш чалавека не ацэніць, як людзі, што нас акружаюць.

Кажуць: з якой лысінай цяля ўрадзілася, з такой і здохне.

Мы як людзі розныя: розных характараў, абычаяў, схільнасцей, паводзін. Найважнейшае, каб мы былі сумленныя, незайздросныя і каб адзін другога не тапіў у лыжцы вады. А ў нас пераважна адзін другога цярпець не можа. І як тут можа быць шчырае сяброўства? Падумаць толькі.

Я як пісьманосец штодзённа сустракаюся з людзьмі і амаль кожнага, здаецца, навылёт ведаю. У мяне, здаецца, усе добрыя, але як нядаўна ў Тафілаўцах пераплаціў за малако, не знайшоўся той добры чалавек, не вярнуў іх назад. Хоць кажуць, што ў кожнага белыя зубы, папаўся на такога, што за „шчасце“ прыняў чужыя грошы, як „проста з неба падарунак“. Праўда, я не збяднеў. Але і ён не ўзбагацеў. Ёсць і добрыя людзі: і там, каб і цэлую сумку з грашыма пакінуў — не загінуць. Што гэта за людзі? Гэта патомкі ад веку сумленных. І ў гэтых людзей адчуваеш, як у сябе дома.

Каго трэба асцерагацца: п'яніц-алкаголікаў (ён табе грошай не верне), кар'ерыстаў, службістаў, людзей напышлівых. Калі яны твае начальнікі, то бяда. Ёсць людзі, як кажуць, кроў высce і раны не зробіць — асцерагайцеся іх!

М. Панфілюк

З маей званіцы

СВЕЖАНЬКАЕ

Калі прыходзіць свята, мясныя магазіны асаджвае натоўп: з выпханымі жыватамі, з малымі дзецьмі на руках (сваімі і пазычанымі), з інвалідскімі кастылямі.

На мяса і каўбасы я паклаў крыжык, ведаў, што не дастану. А жонка ўжо і разводам пагражае, калі буду яе карміць толькі маслам, сырам і малочным супам. Я спрабаваў жонку пераканаць, што мы не выглядаем горш за тых, што мяса з мясам ядуць. Але дзе там, хто пераканае жанчыну, як ёй хочацца добрай каўбасы якраз тады, калі яе цяжка дастаць. Ну, думаю, навошта мне з жонкай сварыцца, тым больш, што яна мае рацыю. І пайшоў у чаргу па сала.

Людзі стаяць, як добрыя знаёмыя, і гавораць прыцішана (але так, каб іншыя чулі), што ў чарзе заўсёды тыя самыя твары. Адзін толькі чужы ўлез — ківаюць барадамі ў мой бок. У мяне нарастае злосць, што пашкадаваў жонку. Аднак у чарзе стаяць моўчкі сумна і падключаюся да суседкі спераду:

— Ці вы засведчыце, што я за вамі стаю? Я б хацеў выйсці з чаргі і пазваніць у важнай справе.

— Я не ведаю, як пасля будзе, — кажа суседка. — Вас могуць не пусціць, бо тут многія выйшлі па важных прычынах, і кожны хоча дастаць мяса.

— Я не па мяса, я хачу дастаць сала.

— Сала? Дык яно ж без чаргі.

Пачаў я прабірацца да прылаўка. Абедзве чаргі, звычайная і „інвалідская“, заварушыліся. Пачуліся галасы крытыкі. Я аднак пхаўся. Вось і першая лінія змагарнага фронту. Ціхім голасам (бо сорамна пад свята купляць адно сала) пытаю кіраўнічку, ці прадасць мне паўкілаграма. Кіраўнічка моўчкі важыць камусьці лапатку. Пасля звяртаецца да наступнага. А я, сканфужаны, стаю ля прылаўка і баюся глянуць у бок: бо чую, як на мяне глядзяць пастаянныя аматары свініны. Паўтараю пытанне, але ўжо зусім няўдачна: прахрыпеў мой голас, бы пачаткуючы жабрак. Гэта магло кіраўнічку толькі рассмяшыць. Я выразна поўзаў перад гэтай жанчынай, якая магла прымяніць супраць мяне свае права і аставіць на свята без сала. Аднак нехта з „інвалідскай“ чаргі пашкадаваў мяне і кажа:

— Крыкні галасней, бо твайго мармытання ніхто не чуе.

Я паўтарыў пытанне яшчэ раз. Кіраўнічка ўзняла на мяне вочы і кажа (але так кажа, каб усе чулі):

— Чаго вы крычыце; я чатырнаццаць гадзін на нагах і не магу вас усіх абслужыць!

Божа ж ты мой, Божа! Як яна гэтак сказала, абедзве чаргі зараўлі.

Па-заячы драпануў я з магазіна, схапіўшы сала, як чорт грэшную душу.

* * * * * * * * *

Не паверыце, выходжу з дому, бачу ля сметніка падручны возік, а на ім скрынка, у якой ляжыць сала вялікімі кавалкамі і каўбаса пруткамі. Пытаю гаспадара возіка, куды ён гэтае дабро дастаўляе. А той рагоча:

— Пане, я кожны год выбіраю са сметніка столькі гэтага дабра, што вам і не сніцца. І сам не ведаю, чаму людзі гэта ўсё выкідаюць: у халадзільніку магло б паляжаць. О, гэта каўбаса нават колеру не змяніла. А сала выкідаюць нават салёнае. Ім давай усё свежанькае, сённяшняе...

Васіль Петручук

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

У. Дваракоўскаму

(ПРАЦЯГ)

— Ці можна піць неба, як лякарства?

— Можна. Неба з'яўляецца атмасферай. Лекары кіруюць пацыентаў у мясціны з чыстым паветрам. „Нап'юцца“ яго і ачуньваюць.

— Ці можна кагось выставіць да ветру? Ці можна хапаць вецер?

— Памятаю з дзіцячых гадоў аднаго хлапчука, які меў звычай абжырацца і ў час урокаў псаваць паветра. То яго настаўнік, схапіўшы за вушы, выстаўляў на панадворак да ветру. А хапаць вецер? Захацеўшы, нахапаешся, аж колькі ў баках заколюць. Добра аб гэтым ведаюць бегуны.

— Ці можна трымаць сонца, як футбольны мяч?

— Звычайным смяротнікам — не, але Яшы Буршу, падобна, удаўся гэты небяспечны эксперымент. Гэта ж пацвярджаецца і табою, бо пішаш: „Напэўна можна, гэта метафара“.

Гэтай метафарай ты збіў мяне з панталыку! Ой, як шкодзіць мне мая неадукаванасць. Хоць забі, не ведаю, што за штуковіна гэта метафара. З чым яе ядуць?

Падумаўшы, бы індык перад сконам, дайшоў я да вываду, што няйначай гэта вогнетрывалыя рукавіцы. Пры дапамозе іх Бурш і пазуроў не спёк. Значыць, метафара — рэч небяспечная. Трывожыцца (яшчэ і як!) усё перадавое чалавецтва, каб прадукцыю смертаносных вада-мукле-бакле-атама-бомб звесці да мінімума. І дапільнуе, каб элементы з азмрочаным розумам не знішчылі ў сваім шаленстве найпрыгажэйшую ў сусветах планету — Зямлю. Канчына свету можа даканацца з непрадбачанага боку: невядомага, палымянага дзецюка — паэціка сучаснай плыні „белавежцаў“. Захоча на ўзор Бурша пазабаўляцца сонейкам, бы футбольным мячыкам, і схавае мілую цацку ў кішэню, і з уцехі засне багатырскім сном, і праспіць з гультайскага звычаю 24 гадзіны. Гэта і будуць ракавыя гадзіны ўсяго жывога на нашай улюбёнай планеце. Пазбавіўшыся прыліву сонечнага цяпла і жыццедайнай энергіі, ператворыцца яна ў замарожанае, мёртвае нябеснае цела.

Чым чорт не жартуе! Пакуль жывы, трэба з адказам паспяшацца. З нянавісцю знішчажаеце мяне за мой крытычны агляд вершаў, прызнаных нашым Парнасам паэтаў **і паэтэс, чаму** і не здзіўляюся. Аб іх пяялі хвалебныя песні высокаадукаванцы. Даказвалі вартасці, якіх не знайсці ва ўсеагульнай беларускай паэзіі, усхвалялі іх непакаляную чысціню, высакапарнасць, глыбіню розуму.

Непрадбачаны і нечаканы з'явіўся мой агляд. Чапіў найбольш услаўленых тварцоў, погляды і тварэнні якіх не падвяргаюцца крытыцы. У. Дваракоўскі абураны. У гарачцы забыўся ён, што я не літаратар, а неадукаваны селянін. Ён гнеўна патрабуе: калі ўзяўся за крытыку, выкажы вартасці літаратурных твораў (паспрабуй выкажы ў бязвартасным творы вартасць!) ці недахопы (о, яшчэ мала! Ад выказаных, бы на гарачай патэльні, уюся), падай маладым людзям руку (о, не, не падвядзеш! Баюся сораму. Мяне, дзякаваць Богу, ніхто не абувае, сваімі рукамі нацягваю на ногі брудныя боты, якімі, згодна з тваімі дацінкамі, улез у чысціню вашай паэзіі), крытыка мусіць быць вострая (ужо па-мойму), але не варожая (вось табе і маеш!), павінна быць яна сяброўская, сардэчна-цёплая.

Вось дзе запэрка, закавырка, заданне не пад сілу мне, невуку. То ж, каб змайстраваць крытыку „вострую“ і адначасова „сяброўска-сардэчна-цёплую“, трэба зубы з'есці на літаратуры, трэба не абы-якога мастака слова. Не на мой зуб (адзін яшчэ тырчыць у роце) гэта, саколіку.

Дакладней расталкую ў наступны раз.

Дзядзька Квас

зграбных постацях цяперашніх дамоў і выразных аздобах на іх відаць, што тутэйшыя дойліды з залатымі рукамі. Гэта з Вярхлеса сталяры, калёснікі, бондары і іншыя рамеснікі славіліся найлепшымі па ўсёй ваколіцы. Яшчэ і цяпер тутэйшыя майстры патрапяць зрабіць ладныя колы, ступы, сані, сплясці з ліповага лыка лапаць і падшыць яго маладым дубам. А ў старых каморах тут можна яшчэ ўбачыць „лотак“ — спецыяльны посуд на збожжа. „Лотак“ рабілі з парахнявага („усітаватага“) сасновага камля з сырой абалонню. Адрэзвалі з яго кавалак да 2 сажняў, выпальвалі парахню, чысцілі, прыбівалі з з абодвух бакоў „шчыткі“, пасярэдзіне калоды выдоўбвалі „акенца“, ставілі ў каморы. У адзін „лотак“ уваходзіла 30-40 пудоў збожжа. Былі тут таксама спраўныя кавалі, бо трэба ж было рабіць сякеры, свідры, скаблі і іншы інструмент да працы з дрэвам.

Да самых старых тутэйшых сялянскіх родаў належаць: Амбражэйчык, Аношка, Гіба, Гораш, Дзмітрук, Дубянецкі, Лінкевіч, Малахвей, Місевіч, Мулькевіч, Пуль, Савонь, Стасевіч, Супронік, Танкевіч, Філановіч. У сяло ўвесь час прыбывала многа новых людзей, у той жа час выміралі або зводзіліся старыя роды (напрыклад: Жук, Рапейка і інш).

У міжваенны час у Вярхлесе дзейнічала шэраг прагрэсіўных арганізацый: Камуністычная партыя Заходняй Беларусі, БСР Грамада, ТБШ. Быў надта моцны людовы рух, у ім прымалі, між іншым, удзел: В. Карней, Ю. Ладоўскі, А. Трацяк, А. Філановіч, Я. Яцэвіч і іншыя. Верхлясяне актыўна ўдзельнічалі ў славутай трохмесячнай забастоўцы лясных рабочых Беласточчыны ў гадах 1933-34. У выніку ў вядомым „працэсе 29“, што адбываўся ўлетку 1934 г. у акруговым судзе ў Беластоку, верхлясяне П. Амбражэйчык, А. Аношка, А. Дзмітрук былі засуджаны на год турмы, а А. Амбражэйчык, П. Малахвей — на паўгода, яшчэ некалькі былі пакараны адміністрацыйнымі спагнаннямі.

Гітлераўцы крывава расправіліся з былымі ўдзельнікамі прагрэсіўнага руху і савецкімі актывістамі: А. Дзмітруком, А. Каранецкім, А. Супронікам і іншымі. Вярхлес унёс свой немалы ўклад у барацьбу з фашызмам. У верасնёўскай кампаніі 1939 г. загінулі на фронце У. Аношка, А. Кішук, У. Лінкевіч і некалькі іншых. У Савецкай Арміі служылі на розных франтах і загінулі М. Супронік, А. Філановіч і некалькі іншых, адваяваліся і вярнуліся Я. Абухоўскі, А. Казмяровіч, А. Тадуль. Верхлясяне ўспамагалі партызанскія атрады, што базавалі ў навакольных лясах, між іншым, ва ўрочышчы Дворыска каля рэчкі Сакалды.

Сёння Вярхлес — гэта сяло з высокім узроўнем жыцця. Тут знаходзіцца васьмігадовая школа, асяродак здароўя, аптэчны пункт, бібліятэка, клуб, пошта і шэраг іншых установаў, добрая аўтобусная сувязь з Саколкай і Беластокам. Многа моладзі закончыла тэхнікумы і іншыя прафесіянальныя школы, ёсць таксама абсальвенты вышэйшых школаў: У. Аніськевіч, С. Пятроўскі, Л. Рэдзька, М. Філановіч, К. Чарэмха і іншыя. Тут людзі шануюць працу ў сяле, клапоцяцца пра высокія ўраджаі і добрую гадоўлю. Спецыялізацыйныя пасведчанні маюць: Ю. Бучынскі — у гадоўлі свіней, М. Лінкевіч і Ч. Філановіч — малочнага быдла. Хоць і не маюць пасведчанняў, але вядуць гаспадаркі на належным узроўні М. Дубянецкі, А. Трацяк, Ю. Філановіч. А ўзначальвае гэтае працавітае і спакойнае сяло надта ж разважлівы чалавек і самаахвярны грамадскі дзеяч Юзэф Бучынскі. Ён ужо 22 гады солтысам у Вярхлесе і многае, што мае гэтае сяло, заслуга яго намаганняў і клопатаў.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

ВЕР-НЕ-ВЕР

Сніцца мне, што я выходжу замуж. Стаю быццам у сябе ў хаце, быццам у царкве і хтосьці дае мне кальцо. Майму партнёру дае таксама, але трохі іншае, але я яго не бачу, ён у мяне за мглой. Аднак я ўбачыла, што я ў хустцы і нагавіцах і падумала, што трэба пераапрануцца. Я надзела белую сукенку сяброўкі, вэлюм зрабіла з фіранкі, глянула на ногі, а з-пад сукенкі выглядаюць мае чорныя боты. Спачатку я хацела пераабуцца, але ўчула, што прыбліжаецца голас хрышчонай і сваячкі з нашага сяла, і хутчэй пабегла да маладога.

Цяпер я вучуся ў сярэдняй школе, і маёй сяброўцы з-за парты таксама прысніўся сон пра мяне.

Сніцца ёй, што быццам я ў белай сукенцы і вэлюме знаходжуся ў біялагічным класе, і настаўнік па хіміі хоча са мной ажаніцца. Потым прыходзіць настаўнік па гімнастыцы, які таксама хоча жаніцца. Яны, узяўшы мяне за рукі, цягаюць то ў адзін, то ў другі бок. Яны пачынаюць мяне біць так моцна, аднак кроў не ідзе. Баюся, што гэта непрыемныя сны.

Ірэна

Ірэна! Нехта да цябе павінен прыехаць, з кім ты пасварышся. Адным словам, нейкае падарожжа прынясе табе непрыемнасці.

Астрон

Куток практычных ведаў

РАСОЛЬНІК З РЫБНЫМІ ФРЫКАДЭЛЬКАМІ

Марскую рыбу ачысціць, парэзаць на кавалкі і зварыць у навары з касцей і гародніны. Выняць з рыбы косці і зняць скуру. Кіслыя агуркі абабраць, нарэзаць і дадаць у суп разам з падсмажанай цыбуляй. Фрыкадэлькі найлепш рабіць з іншай марской рыбы. Рыбу размарожваем, прапускаем праз мясарубку, дадаем яечка, падсмажаную цыбулю, соль і перац і дакладна вымешваем. Робім шарыкі велічынёю арэха і варым. У кожную порцыю супу кладзем каля 50 г фрыкадэлек і 50 г варанай рыбы. Запраўляем смятанай і дадаем нарэзанай зеляніны.

ПЯЧУРЫЦЫ, ФАРШЫРАВАНЫЯ САРДЫНАМІ

Рыбу памыць і пасаліць, яна павінна крыху паляжаць у солі, каб добра прасалілася. Мачаць у муку, падсмажваць і на некалькі мінут паставіць у гарачую духоўку. Выняць з сардын косці, пасля чаго прапусціць рыбу праз мясарубку, дадаць яечкі, соль і перац. Дакладна вымяшаць фарш, дадаючы дробна нарэзаныя карэньчыкі пячурыц, падсмажаныя перад гэтым на тлушчы. Капелюшы пячурыц напоўніць фаршам, мачаць у яйцо і цёртую булку (толькі з боку фаршу). Смажыць у вялікай колькасці тлушчу. На выстаўную вячэру можна падаць па дзве пячурыцы на адным лістку салаты, дадаючы да гэтага кавалкі лімона, фрыткі і салаты.

СТЭК З МАРСКОЙ РЫБЫ

Філе размарозіць, зняць скурку. Асобныя кавалкі крыху разбіць і рабіць круглыя порцыі таўшчынёю каля 1 см, пасыпаць соллю і перцам. Памачаць у муку і смажыць на добра разагрэтым тлушчы.

Абабраць цыбулю, нарэзаць скрылёчкамі, падсмажыць на тлушчы і стушыць яе. На падсмажаны стэк палажыць цыбулю і падаваць з фрыткамі ці пюрэ і рознымі салатамі.

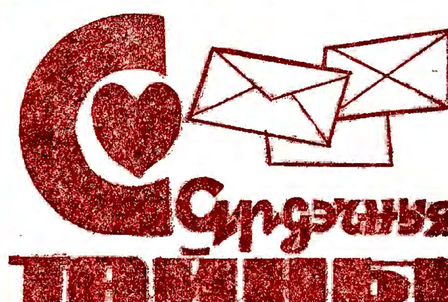
Гаспадыня

... ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: В. хоча перадаць гаспадарку сыну за пенсію. Аднак ён мае яшчэ другога сына, які працуе ў ГСе, і ён хацеў бы перадаць сядзібу гэтаму другому сыну. Ці закон прадбачыць гэткую магчымасць?

АДКАЗ: Закон аб пенсіях і іншых належнасцях для сялян і іх сямей прадбачыць, што ў выпадку перадачы гаспадаркі дзяржаве ўласнік можа затрымаць ва ўласнасць будынкі з жывым і мёртвым інвентарам. Мае ён таксама права бясплатна карыстацца з дзялянкі да 0,3 га. Зямля гэта лічыцца дзяржаўнай уласнасцю, а карыстальніку будынкаў прыслугоўвае права сервітуту. Прыслугоўвае яму права прадаць будынкі, або іх падарыць, а ў выпадку яго смерці будынкі пераходзяць ва ўласнасць яго наследнікаў. Аднак, калі б ён прадаваў або хацеў памяняцца будынкамі з іншай асобай, дзяржаве прыслугоўвае права першынства, г.зн. дзяржава мела б права куплі будынкаў за цану, роўную ацэнцы, якая абавязвае пры страхоўцы.

Інакш гэта справа ўрэгулявана пры перадачы гаспадаркі сыну за пенсію. Селянін мае ў гэткім выпадку права бясплатна карыстацца з дзялянкі да 0,3 га і з будынкаў у размеры, неабходным для патрэб яго і яго сям'і. Аднак будынкі ў гэтым выпадку пераходзяць ва ўласнасць сына, і селянін не мае права імі распараджацца. Закон не дазваляе перадаваць гаспадарку двум сынам. Гэта было б магчыма толькі ў выпадку, калі б абое мелі свае гаспадаркі, якія маглі б быць пабольшаны дзякуючы падзелу гаспадаркі бацькі.

Дарагое Сэрцайка, мне сорамна пісаць да цябе за парадай. Але бяда ў тым, што я не малады, а пакахаў на дзесяць гадоў малодшую. Сем гадоў мы знаёмыя. Два гады таму назад мелі пажаніцца. Не выйшла — Валя пакахала Янку. Я кахаў Валю. Бацька на мяне лаяўся, што так цвёрда трымаюся Валі. Гаварыў, каб забыў яе і ажаніўся з другой. Але гэта не проста. Я Валі забыць не мог. У чэрвені памёр мой бацька, у мяне жалоба. Стала сумна — адзін дома. Не цешыць мяне ні работа, ні грошы, якіх зарабляю нямала.

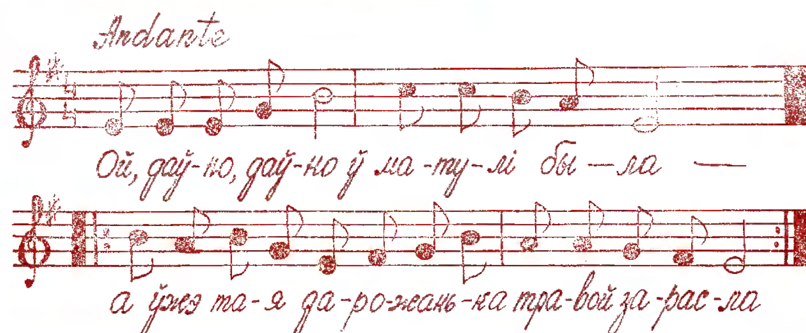
Суседка мяне пазнаёміла таксама з Валяй. Я думаў, што клопат скончыцца. Я ажанюся. А тут вярнулася мая першая каханая. Яна перапрашала, плакала і многа дрэннага сказала аб Янку. А я баяўся, што страчу Валю, з якой вось-вось пазнаёміўся. А першай не верыў і думаў, што яна вернецца да свайго Янкі, хоць ён і многа дрэннага ёй зрабіў. І адышла. Першая да Янкі, а другая Валя пакінула мяне, бо даведалася, што я тую Валю кахаю. А я з той першай толькі два разы сустрэўся. Цяпер, бадай, ужо я астануся адзін, праўда, Сэрцайка?

Сталы чытач „Нівы"
з Беластока

Сталы чытач, не ўбівайся! Ты пэўна да Валяў шчасця не маеш, але ж разглянься, колькі Крысяў, Марысяў, ды іншых кругом. А колькі іх так, як і ты, сумуе ды баіцца, што астануцца ў старых дзеўках? Дзяўчатам, вядома, цяжэй замуж выйсці. Але хлопцу ажаніцца? Абы ахвота. Не адна, другая, то трэцяя знойдзецца. А калі так ужо табе сапраўды цяжка, дык можа мы паможам. Падай тады свой адрас (толькі да ведама Сэрцайка), колькі гадоў табе, чым займаешся, і, думаю, нашыя самотныя прыгажуні напішуць да нас, каб пазнаёміць іх з табой. Мы хуценька адашлем іх пісьмы на твой адрас.

Сэрцайка.

ЖНІЎНАЯ

Ой, даўно, даўно ў матулі была —
а ўжэ тая дарожэнька травой зарасла,
а ўжэ тая дарожэнька травой зарасла.
А як я схачу — траву патапчу,
и да свае мамуленькі ў гасціну прыду,
а да свае мамуленькі ў гасціну прыду.
Ой, іду, іду, ідучы, драмлю,
палажу я галованьку на зялёну мураваньку
хай я падасплю,
палажу я галованьку на зялёну мураваньку,
хай я падасплю.
Маминька ідзе — ні будзіць міне:
— Мае дзіця мілюсенька, пашло замуж млодзюсенька,
ніхай падасніць,
мае дзіця мілюсенька, пашло замуж млодзюсенька,
ніхай падасніць.
Свякруха ляціць — аж зямля стучыць:
— Уставай, уставай, заваліна, нашто хату заваліла,
уставай рабіць,
уставай, уставай, заваліна, нашто хату заваліла,
уставай рабіць.

Ад Яніны Радуха, 1923 года нараджэння, вёска Бянёўцы гм. Новы Двор, запісаў 18 ліпеня 1979 года Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

Этнографічнае акенца

Солтыс Ю. Бучынскі з Вярхлесу з рэзгінямі для пераносу пашы жывёле з клуні ў хлеў.

Фота М. Гайдука.

(Працяг са стар. 5)

КАРПЮКОВА БАЛАДА

вецкай Арміі, якія ў нас жылі тады на кватэрах, або прыходзілі на вясковыя гульні зляснога ваеннага гарадка. Кожную суботу, як правіла, мы наладжвалі танцы. Прасілі свайго скрыпача, або прыходзіў з гармонікам нейкі баец і... давай! Аж шыбы ў вокнах звінелі ад розных „полек", „рускіх" і „вальсаў". Дзяўчаты заводзілі задзёрныя частушкі, а мы ім адказвалі. І так аж да позняй ночы, аж да стомы... Толькі ад вясны 1941 года ў людскіх паводзінах нешта перамянілася, наглядалася нейкая трывога. Мы ведалі, што між Савецкім Саюзам і тадышняй Германіяй існуе пакт аб ненападзенні. Навошта тады, думалася мне, рыюць гэтыя глыбокія жалезабетонныя бункеры? Ведаў я аднаго камандзіра пагранічнай заставы з Турны Малой. Ён прыходзіў да нас у вясковы клуб і часта наладжваў гутаркі для сялян. На жаль, прозвішча яго я забыў. Затое яшчэ сёння памятаю, што гэты афіцэр любіў паўтараць:

„С немцом сколько не дружи, а камень з кармане держи".

Грузілі тады мы камень на гэтыя „точкі" і ўсё часцей азіраліся за Буг. Быў чэрвень 1941 года. Дні стаялі сонечныя, сухія, дык пыл узвіваўся стаўбом аж пад неба і над лесам цэлымі хмарамі вісеў, а ноччу па хвалях рэчкі разносіўся адтуль грукат бронетанкавых рухавікоў. *„Не беспокойтесь!* — паўтаралі знаёмыя афіцэры. — *Германец не смеет".* *„А хто яго ведае?* — гаварылі нашы мужыкі. — *Можа і не адважыцца, а можа і адважыцца",* — і паціху рыхтавалі сухары. А мы, маладыя, спявалі: *„Если завтра война, если завтра в поход..."*

14 чэрвеня 1941 года газета „Праўда" змясціла афіцыйнае паведамленне Тэлеграфічнага агенцтва Савецкага Саюза аб савецка-германскіх дзяржаўных суадносінах, у якім было сказана, што *„...слухи о намерении Германии сорвать пакт и предпринять нападение на СССР лишены всякой почвы..."* Тады, у палавіне чэрвеня, яно прытупіла пільнасць прыгранічных групіровак Чырвонай Арміі. Яны ведалі, што на заходнім беразе Буга вермахт праводзіць буйную канцэнтрацыю свайго войска. Генерал **Л. М. Сандалаў,** тадышні начальнік штаба 4 арміі, якая мела абараняць прыгранічную зону на адрэзку ад Брэста аж за Драгічын, піша, што ваенны штаб акругі ўжо ў пачатку чэрвеня атрымаў даволі дакладныя звесткі аб канцэнтрацыі гітлераўцаў над Бугам. Вядома было, што насупраць 4 арміі, якой камандаваў генерал-маёр **А. А. Карабкоў,** стаяць за Бугам 40 нямецкіх дывізій, з якіх 15 пяхотных, 5 танкавых, 2 матарызаваныя і 2 кавалерыйскія дывізіі рыхтуюцца да атакі на брэсцкім напрамку. **Усё гэта вядома было ўжо 5 чэрвеня 1941 года,** аднак праз некалькі дзён генерал А. А. Карабкоў пасля пабыўкі ў акруговым камандаванні заявіў сваім падначаленым, адказным супрацоўнікам, што Ваенны савет акругі, а таксама і Галоўнае камандаванне Чырвонай Арміі *„...считает, что Германия вряд ли осмелится нарушить договор о ненападении...",* ды яшчэ папярэдзіў, каб часці чацвертай арміі сваімі паводзінамі не далі падстаў да правакацый, якія маглі б ускладніць міжнароднае становішча...

— *Москва лучше знает,* — паўтаралі маладыя афіцэры і з трывогай азіраліся за Буг.

У Маскве ведалі, што Савецкаму Саюзу лепш будзе, калі сутычка з Германіяй адцягнецца яшчэ хаця на год, каб паспець перазброіць уласную армію, каб закончыць пабудову прыгранічных умацаваных раёнаў... Толькі што стрымае воўка, калі ён галодны?

„Он двадцать второго июня
Набросил советам войну
И в три часа спокойной ночи
Нарушил у нас тишину..."

— прадоўжыў сваю песню Ян Карпюк. Нешта прымушала яго, каб перажытае перадаць людзям у песні. Словы рускія перапляталіся з мясцовай беларускай гаворкай і зваротка папаўняла зваротку. За каровамі на пасбішчы, за працай у полі, а нават і ў сне складаў ён словы, як сапраўдны будаўнік складае сваю хату. Без гармоніка і фартэпіяна прабаваў на ўласны голас гэтую песню, у якой чуліся водгукі тых харавых напеваў, якія на Буг прынеслі савецкія людзі. І так узнікла гэтая Карпюковая балада, даўжэзная, амаль бясконцая, якая ўвабрала ў сябе народнае разуменне вялікіх гістарычных падзей, якая адлюстравала трагедыю перажытага аўтарам і яго сям'ёй ды аднавяскоўцамі.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА чытачоў

У нашых ліцэях

ПЕРАМОЖЦЫ КОНКУРСУ ГАРЦЭРСКАЙ ПЕСНІ

У Гайнаўскім белліцэі адбыўся конкурс гарцэрскай песні — 79. Выступіла многа вучняў нашай школы. У журы былі нашы настаўнікі: мгр. Марыя Сцепанюк, мгр Аляксей Харкевіч і мгр Васіль Сакоўскі, а таксама наша сяброўка, вучаніца чацвертага кл. Барбара Младзяноўская. Удзельнікі выконвалі пераважна песні вясёлыя і жартаўлівыя.

У нашай школе ёсць класы музычныя і пластычныя, але правіла было такое, што з кожнага класа павінен быў выступіць хоць адзін удзельнік. З некаторых класаў, напр. з І „а", было аж тры дзяўчыны.

А цяпер пара прадставіць удзельнікаў конкурсу. Першым выступіў калектыў з ІІІ „а". У іх выкананні мы пачулі тры гарцэрскія песні: „Як добра нам", „Гарцэрская песня" і „Песня рабінзонаў". Потым выступіла вучаніца з І„а" кл., яна заспявала дзве песні. Пасля спявала таксама вучаніца з І„а" Галіна Матысюк, якая выканала дзве прыгожыя і цікавыя песні. Пасля салістаў выступіў калектыў з ІІІ„б" кл. Гэты калектыў выступіў з цікавым слоўна-музычным рэпертуарам. На гітары іграў вучань гэтага класа. Яны спявалі тры песні і вельмі спадабаліся.

Потым спявала песні вучаніца з І„а" кл. Галіна Турык, а за ёю Крыстына Раманчук з І„а". Сёмым удзельнікам конкурсу быў калектыў з ІІ„а" кл., у якім таксама я спяваю. Наш калектыў вядомы ў школе, бо мы часта спяваем на ўсяляках урачыстасцях. Удзельнічалі ў конкурсе „Беларуская песня-79" для школьнікаў і занялі І месца. Мы заспявалі дзве гарцэрскія песні: „Гарцэры" і „Гарцэрская гітара". Слухачы білі нам брава. Думаю, што нашы песні ім спадабаліся.

Пасля нас выступаў калектыў з ІІ„б" класа. Яны заспявалі тры песні, таксама не менш цікавыя і прыгожыя, як нашы. Потым выступілі дзве вучаніцы з І„б" класа. Яны спявалі адну песню. І на канец заспявала дзве песні вучаніца IV„а" класа Аліна Юшкевіч, таксама вядомая ў школе, бо выступала яна на многіх конкурсах. Яе вельмі прыгожыя песні, аж міла пачуць такія песні!

Журы пасля вялікай і цяжкай работы падало вынікі конкурсу: І месца ў катэгорыі салістаў заняла Аліна Юшкевіч, а ў катэгорыі калектываў — калектыў з ІІІ„б" класа і наш калектыў, гэта значыць ІІ„а" класа. Такія мерапрыемствы вельмі патрэбныя ў школе!

Ольга Карчэўская

З ГІСТОРЫІ ГОРАДА НАРВЫ

Асфальтаваная шаша з Гайнаўкі ў Беласток вядзе праз гарадок Нарву. Найбліжэйшая вёска Макаўка ляжыць ад Нарвы толькі ў некалькіх сотнях метраў. Мястэчка Нарва выглядае, як прыгожы горад, калі ўязджаеш у яго з боку Гайнаўкі. З левага боку першай вуліцы двухпавярховыя прыгожыя дамы, а з правага — прыгожыя будынкі ПОМ-у. Далей дамы даўнейшыя, але выглядаюць нязгорш.

У гміне Нарва добра стаіць землякробства. Само мястэчка мае зборную гмінную школу. Школа гэта пабудавана яшчэ перад першай сусветнай вайной. Нарва патрабуе сярэдняй школы, бо ў Бельск 30 кіламетраў, у Беласток — 36, у Гайнаўку — 18. У цэнтры мястэчка стаяць каталіцкі касцёл, праваслаўная царква і даўнейшая яўрэйская сінагога.

Горад Нарва быў заснаваны ў 1514 годзе. Назва горада ад ракі Нарвы. Рака Нарва ў 1251 годзе называлася Нарoв, у 1282 годзе — Нарэфф, у 1290 годзе — Нара, а ў 1300 годзе — Нарэ. Жыхары даўней гарадской вёскі Макаўка і суседняй вёскі Ваські калісьці гаварылі, што горад Нарва ляжаў даўней у сённяшняй Лядскай пушчы, аб тым сведчаць у пушчы брукаваныя дарогі і старыя могільнікі. У 1528 годзе ў Нарве каталіцкі ксёндз заснаваў школу для дзяцей і сам быў у ёй настаўнікам. У 1582 годзе польскі кароль Стэфан Баторый быў у горадзе Нарве, наведаў школу, цікавіўся навукай дзяцей, а настаўніка ўзнагародзіў трыма фларэнамі.

М. Ляшчынскі

Трагічны выпадак здарыўся 11 студзеня на вакзале ПКП у Беластоку. У час руху пасажырскага поезда з вагона выскачыў чалавек і папаў пад колы поезда. Смерць наступіла на месцы.

КЛЕЙНІЦКАЯ СВЯТЛІЦА

Вёска Клейнікі вельмі вялікая і прыгожая. У ёй пабудавана многа культурных установ. У мінулым годзе закончылі пабудову рамізы і святліцы ў адным будынку. Святліца прыгожая, вялікая, дарога да брамы перад ёй выкладжана каменьчыкамі. У рамізе адбываюцца забавы. Арганізуюць іх пажарнікі, да якіх належыць мала маладых хлопцаў, а пераважна жанатыя старэйшыя мужчыны.

Забавы арганізуюцца рэдка, бо і навошта старэйшым так часта весяліцца! Але ў вёсцы многа моладзі, якая хоча пагуляць і павесяліцца, але не мае дзе. Пажарнікі не дазваляюць, каб культурнымі справамі займалася моладзь, а калі раз і пазволілі зрабіць патанцоўку, то не вытрымалі і выключылі электрычнае святло, а ўключылі яго ўжо пасля поўначы. Купілі таксама каляровы тэлевізар, але стаіць ён у адной хаце. Ці ж не лепш было б паставіць яго ў святліцу, каб кожны мог зайсці пасядзець, паглядзець. Увогуле раміза заўсёды закрыта. Не адмыкаюць яе самі і не дазваляюць адмыкаць моладзі. І так новапабудаваная, прыгожая раміза са святліцай стаяць без карысці.

Дзяўчаты

ДАРОГА З БЕЛАК

У гміне Нарва пабудавана многа жвіровых дарог, якія выглядаюць прыгожа. Многія дарогі тут былі пабудаваны грамадскім чынам насельніцтвам гміны. Але сёння хачу расказаць пра адну дарогу, яна не жвіровая і штогод робіцца вузейшай. Гэта дарога з вёскі Белкі ў вёску Сакі. Пры камасацыі зямельных угоддзяў у 1969/70 гадах геадэты вымералі гэтую дарогу на 12 метраў шырыні, але праз дзесяць гадоў дарога стала такая вузкая, што два вазы не размінуцца. У некаторых месцах дарога ўжо мае толькі два метры.

Усё гэта зрабілі трактары з ВСГР з Нарвы і з філіяла ў Трасцянцы. Давялося мне 20 снежня ехаць у вёску Сакі. Ну, кляў жа я трактарыстаў! Яны аралі поле, а заварочваліся на дарозе, ды нават не паднімалі плугоў ці тарэлак. Дарогу зрабілі проста непраездной.

Варта, каб кіраўніцтва ВСГР падумала, як адрамантаваць гэтую дарогу, каб загадала абараць яе на шырыню 12 метраў і роўна загладзіць.

М. Лук'янюк

МІКАЛАЙ МАСАЛЬСКІ

Заслужанай славай карыстаюцца сярод сялян добрыя малацільшчыкі. Да такіх належыць Мікалай Масальскі з Тафілаўцаў, Дубіцкай гміны. Мае ён уласны малацільны агрэгат і дызельны рухавік. А цяпер гэта важна, бо электрычнасць часта выключаюць, а ў гэтага чалавека праца ніколі не спыняецца. Агрэгат і рухавік купіў ён не так даўно супольна са сваім сваяком Грышам Марчуком, родам з Дубіч Царкоўных.

Машыну баруць людзі нарасхват, бо добра малоціць. Сяляне вельмі задаволены працай Мікалая Масальскага і Грышы Марчука (малоцяць на змену).

Мікалай Масальскі — гэта вельмі добры малады гаспадар. Мае свой трактар і ўсе сельскагаспадарчыя машыны і прылады. Пабудаваў вялікі дом — віллу на ўсю вёску! Згодна жыве з жонкаю і бацькамі, разам. „Ніву" выпісвае ад часу яе заснавання.

М. Панфілюк

ПРЫПЫНАК ПКС У КАРАЛЁВЫМ МОСЦЕ

Аднойчы не вельмі пагодлівым днём даводзілася мне ехаць у Беласток. Каб не змокнуць, увайшоў я ў пачакальню на прыпынку ПКС у Каралёвым Мосце, які стаіць адразу ля шашы. Не нагрэўся там, бо ўсё адно — ці ў пачакальні ці на шашы. Прыпынак той мае тры сцяны, выкладзеныя шклянымі плітками. Ды цяпер мала іх тут і ёсць. Вакол адны дзіркі, а на дадатак парваны тоўсты сталёвы дрот, які ўмацоўваў сцены. Хто меў такую сілу, каб і гэта знішчыць? І хто хоча, каб вецер на ўсю гуляў на прыпынку?

Нельга вінаватага шукаць сярод тых, хто прыпынак будаваў. Калі глядзіш на тых, хто кожны дзень тут едзе на працу, як гэтыя людзі паводзяць сябе, адказ лезе адзін: гэта яны самі нішчаць. Але чаму? Гэта ж дарослыя людзі!

Ды на прыпынку не канчаецца. Нейкіх 100 метраў ад яго стаіць стог сена гаспадара Рамановіча Мікалая. Тыя, што чакаюць аўтобуса, баруць сена і паляць яго ў сярэдзіне прыпынку, каб нагрэцца. Мова іх пры гэтым багатая рознымі непатрэбнымі словамі, а калі папросіш іх, каб былі далікатнейшымі, пачуеш толькі гучны смех усіх чакаючых.

Каб не кралі і не палілі сена, гаспадар Рамановіч вымушаны сядзець каля свайго стога раннім ранкам і позним вечарам і пільнаваць. Хочацца верыць, што можа прачытаўшы гэты мой ліст у вашай, а разам з тым і маёй любімай газеце, некаторыя зразумеюць і апрытамнеюць. Можа зразумеюць, што рабіць дрэнна і што так рабіць не варта. „Ніву" чытаюць тут усе. Таму і гэты мой сардэчны заклік з надзеяй, што паможа ў нашай супольнай справе.

Т-ук

ДАРАГАЯ „НІВА"!

Прачытаў я ў нумары ад 13 студзеня 1980 года „Загадку" Васіля Петручука, ды падумаў сабе, што гэта хітрая загадка і што на яе, па-мойму, можна адказаць некалькімі пасловіцамі, ды ці хоць адна будзе згаджацца з тым, які дасць рэдакцыя? А я даю такія адказы:

Не шукай шчасця далёка, яно ў цябе пад бокам.

Не шукай за гарамі, усё маеш пад нагамі.

Пакінуў коцік сланіну, а падаўся на чужбіну.

Прайдзі цэлы свет, твая доля за табою ўслед.

У чужой старане і жук мяса.

Усюды добра, дзе нас няма.

І так можна пісаць без ліку. Цікавіць мяне, як адкажуць іншыя чытачы „Нівы".

Бо, па-мойму, гэтая загадка датычыць нашых кавалераў, якія ў сваёй вёсцы не бачаць дзяўчат, а спаглядаюць на чужыя праз руҗовыя акуляры. Ды не толькі кавалеры. Многім у нас, што чужое, то ўжо і добрае.

Э. Шчасновіч

КРАМА ГАРАНТАВАНЫХ ГАДЗІННІКАЎ

На вул. Сцягеннага 3 у Бельску ёсць крама ГС, у якой можна купіць усё для дома. Завітаў і я туды 29 снежня 79 г., каб купіць жаночы гадзіннік маркі „Слава". Калі папрасіў прадаўшчыцу, каб падала, пачуў адказ: сапсаваны. Далей выбіраць іншы. Спадабаўся мне гадзіннік з бранзалеткай, было іх два. Папрасіў „Зарю" і зноў пачуў: сапсаваны. Але ўжо не было з чаго выбіраць і пайшоў я ў аптычную краму на вул. Міцкевіча. Тут больш мне пашчасцілася. Але ўсё мучыць мяне пытанне: чаму ГС у Бельску вядзе продаж сапсаваных гадзіннікаў?

С. Сцепанюк

СЛАЎНЫ КАЛЕКТЫЎ

Сёння хачу напісаць пра людзей, якія дзейнічаюць у ОРМО. Калектыў № 3 ОРМО сваю дзейнасць праводзіць на пасёлку Тысячагоддзя ў Беластоку ад 1964 года. Быў створаны, каб захоўваць парадак і бяспеку ў гэтай часці горада. Сярод армоўцаў з беластоцкага пасёлка ёсць людзі, якія супольна з іншымі органамі дзяржаўнай бяспекі прымалі ўдзел у барацьбе з рэакцыйнымі бандамі. Напрыклад, Аляксандр Меснікoвіч. Уступіў у ОРМО ў 1946 годзе, калі было яму ўсяго 17 гадоў. Аляксандр Бастэк таксама належыць да ОРМО ўжо больш як 30 гадоў. Усе члены ствараюць калектыў вельмі дружны і шмат свайго вольнага часу аддаюць службе на карысць насельніцтву пасёлка і ахове розных гаспадарчых і культурных аб'ектаў, як магазіны, клубы, стадыён, плошчы для гульняў і адпачынку, басейн і інш.

А гэта ж усё людзі, працуючыя фізічна, — пераважна будаўнікі і ёсць іх у калектыве толькі 13, у тым ліку 2 ганаровыя. Значыць, для службы толькі 11 чалавек. А жыццё як жыццё — і хваробы бываюць, і выезды, і іншыя прычыны не дазваляюць кожны дзень быць на службе. Адная... Ці ведаеце, колькі служб яны трымалі за апошнія паўгоддзе 1979 года і колькі гадзін бескарыснай грамадскай працы гэта складае?

Выканалі яны 611 служб, што раўняецца 5725 гадзінам.

Гэта сапраўды заслугоўвае на пахвалу і на паказанне, як прыкладу, іншым, як павінны служыць краіне: ціха і скромна, без вялікага гоману. Не крычаць яны: „давай нам", а даюць, што можна, ад сябе. Вось у гэтым, па-мойму, і заключаецца патрыятызм.

Да самых актыўных армоўцаў на пасёлку Тысячагоддзя належаць: Генрык Дзямідак (кіруе калектывам), А. Меснікoвіч, А. Грыц, А. Бастэк, А. Байгуз, Тэрэса Окштэль.

Васіль Петручук

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі: „ВІНАВАТЫ ВЫКАНАЎЦА", „Ніва" № 50 (1242) ад 16.12.79 г.

Адказвае: REJON DRÓG PUBLICZNYCH W BIELSKU PODLASKIM.

Zgodnie ze zleceniem Urzędu Gminy w Dubiczach Cerkiewnych tut. Rejon wykonał w latach 1977—78 poszerzenie jezdni w Koryciskach do 7.0 m i ustawił krawężniki, natomiast mieszkańcy wsi mieli za zadanie dowieźć piasek za krawężniki i ułożyć chodniki, co dotychczas nie zostało wykonane.

Tut. Rejon miał wykonać w 1979 r. nawierzchnię bitumiczną w ramach posiadanych luzów produkcyjnych po wykonaniu planowanych zadań. Braki lepiszcz bitumicznych opóźniły wykonawstwo planowanych zadań i uniemożliwiły wykonanie nawierzchni we wsi Koryciska. Tut. Rejon dołoży starań, aby nawierzchnię we wsi Koryciska wykonać w II kwartale 1980 r., natomiast mieszkańcy wsi powinni wywiązać się z podjętych zobowiązań w zakresie prac czynowych.

Z-ca Dyrektora
Rejonu Dróg Publicznych
Mikołaj Minkiewicz

Да публікацыі: „ЗАЛІЛІ ВАДОЙ І ПЛАЦЯЦЬ", „Ніва" № 43 (1235) ад 28.10.79 г.

Адказвае: NACZELNIK MIASTA HAJNÓWKI.

Sprawa podmokłych łąk przy ul. Lipowej była od wielu lat znana władzom administracyjnym miasta.

W m-cu czerwcu ub. roku na zlecenie tut. Urzędu wykonano rów odwadniający o długości 460 mb od rz. Leśnej do skraju łąk. Za jego też sprawą obniżył się zdecydowanie poziom wód na łąkah i okolicy. Nieprawdziwe dlatego też są w pełni informacje podane przez Waszego korespondenta.

Zarząd Spółki, która zarządza łąkami, a konkretnie jej przedstawiciel Ob. Kicel z uznaniem wyraził się o wykonanych do tej pory robotach.

Ze swojej strony chcemy stwierdzić, że sprawę kopania rowów w tym rejonie traktujemy z dużą rozwagą z uwagi na bezpośrednie położenie kompleksu leśnego Puszczy Białowieskiej i wynikające stąd niebezpieczeństwo zachowania naturalnego środowiska biologicznego.

Nasze dalsze zamierzenia uzależniamy od pozytywnej opinii kompetentnych jednostek z zakresu ochrony naturalnego środowiska.

Naczelnik Miasta
inż. Stanisław Kostera

Да публікацыі: „ДАРОГА", „Ніва" № 47 (1239) ад 25.11.79 г.

Адказвае: REJON DRÓG PUBLICZNYCH W BIELSKU PODLASKIM.

Tutejszy rejon wykonuje roboty na drogach lokalnych na zlecenie Urzędów Gmin. Urząd Gminy w Bielsku Podlaskim zlecił do wykonania drogę Widowo-Ogrodniki dł. 5.0 km, która jest realizowana w latach 1977—80, natomiast odcinek drogi Bielsk-Widowo nie został ujęty do planu ze względu na brak dokumentacji technicznej.

Tut. Rejon wykona odcinek drogi Bielsk Podlaski-Widowo w 1980 r. po opracowaniu dokumentacji na zlecenie Urzędu Gminy w Bielsku Podlaskim.

Z-ca Dyrektora
Rejonu Dróg Publicznych
Mikołaj Minkiewicz

Міхал Маліноўскі, Бельск. „У мяне просьба да рэдакцыі, а асабліва да Мікалая Гайдука. Прашу, каб ён напісаў пра першадрукароў на Падляшшы Івана Фёдарава і Пятра Мсціслаўца. Праўда, была пра гэта кароткая заметка ў „Календары" на 1971 год. Ды гэтага замала. Мы хацелі б больш пра наша мінулае. З радасцю прачытаем гісторыю Заблудава і друкарства ў ім".

Ад рэд. Рэд. Гайдук апублікуе неўзабаве артыкул на тэму, якую просіце. Рады выканаць вашы пажаданні.

Тамаш Кірылаў, Легніца. „Я ў кожным нумары „Нівы" знаходжу цікавыя матэрыялы пра нашу культуру і гісторыю. І добра, што яны датычаць не толькі Беласточчыны, але і Беларусі. Вельмі цікавыя рэпартажы Мікалая Гайдука. Дзякуючы ім даведаўся я пра многіх слаўных беларускіх дзеячоў і мастакоў, такіх, як Я. Драздовіч, У. Басальга, Ф. Янкоўскі, Л. Голуб, М. Раманюк, В. Маркавец, С. Новік-Пяюн і інш. Цешуся, што мог пазнаёміцца з такімі выдатнымі беларусамі. Я ганаруся імі тым больш, што Я. Драздовіч і В. Маркавец мае блізкія суседзі з Дзісны і Докшыц.

Цікавяць мяне таксама беларускія песні, друкаваныя з нотамі. Мае гэта агромаднае значэнне асабліва там, дзе наша музыка — рэдкі госць. „Ніва" дае магчымасць развучыць мелодыю.

Дзякую рэдакцыі, што друкуе мае лісты. Таксама спосабам я дзякуючы „Ніве" пазнаёміўся з яе чытачамі і карэспандэнтамі — М. Панфілюком, Э. Вайсковічам, Ф. Берніковічам і сябрамі з заграніцы. Усім ім пасылаю самыя сардэчныя навагоднія пажаданні".

КРЫК МОДЫ

Шосты дзень у хаце крык
З вечара і з ранку,
Маці толькі глык ды глык
З лыжкі валяр'янку.

Што прычынай можа быць
Гэтага здарэння?
Ды сыночку дагадзіць
Не змаглі з адзеннем.

На двары зіма, вятры
Гойсаюць над хатай.
Сваім продкам
школьнік-сын
Вынес ультыматум:

Купяць хай яму кажух,
Калі ёсць сумленне,
Для хлапчыны паліто —
Зараз не адзенне.

Маці ўспомніла: ў яе
Цётка ёсць старая,
Мо яна там на сяле
Кажушок трымае?

Угаворвалі бацькі
Цэлы дзень старую,
А яна ім: „Галубкі!
Хіба я шкадую?

Я ж у іх выходжу ў хлеў,
Чысціні там мала,
Вось свіння лычом крысо
Усё зашмальцавала.

Моль праела ўсю спіну,
Як валяўся ў хаце,
Латку мае не адну,
Сорам аддаваць мне.

Ды шкада вас, вы ж
свае...“
А бацькі мяркуюць:
„Занясём у атэльэ,
Там падрамантуюць“.

Дома сын скакаў пад
столь:
„Што тут мыць, што
клеіць?
Заўтра ў клуб у ім пайду
Там усе памлеюць!“

І пайшоў сабе фарсіць
У такім адзенні.
Усе людзі на яго
Здзіўлена глядзелі:

„Тут работы ў нас не брак,
Усяго хапае.
Дык адкуль такі жабрак
Вуліцай блукае?“

Тлумачэнне можна даць
Пра неадпаведнасць:
Не на грошы, а, відаць,
Ён на розум бедны.

Алена Руцкая

Сучасная казка

ДЗЕ БЫЛО, ТАМ БЫЛО...

Дзе было, там было: жылі сабе хлопец і дзяўчына... Хлопец быў як хлопец, а дзяўчына — рэдкая прыгажуня! Залацістыя валасы, смарагдавыя вочы і рубінавыя вусны.

Дзяўчына была такая прыгожая, што калі хто яе бачыў — нямеў, уражаны. Гэткія прыгажуні існуюць хіба толькі ў казках.

Дзяўчына кахала хлопца, але хлопец увесь час вагаўся.

— Гэта цудоўна, што яна ў мяне закахалася, — разважаў ён, — але раптам недзе на свеце жыве яшчэ прыгажэйшая дзяўчына з валасамі яшчэ больш залацістымі, вачамі яшчэ больш смарагдавымі і вуснамі яшчэ больш прывабнымі? Пабадзяюся я па свеце і сам жа пераканаюся ва ўсім.

Абуў жалезныя боты, узяў з сабой дзевяць мяшкоў хлеба і накіраваўся ў падарожжа. Прайшоў горы і даліны, пераплыў рэкі і моры, а калі знасіў жалезныя боты і з'еў увесь хлеб, вярнуўся да сваёй прыгажуні, упаў перад ёй на калені і сказаў:

— Горы і даліны я прайшоў, рэкі і моры пераплыў, але такой прыгажуні, як ты, нідзе не знайшоў!

— Але я знайшла сабе другога, — адказала дзяўчына.

Васіль Цонеў

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Мама, той малады мастак сказаў, што для напісання майго партрэта патрэбна будзе недзе каля дваццаці сеансаў! — прызналася дачка.

— А ты запытай у таго мастака, колькі яму хопіць сеансаў, калі я буду хадзіць з табою?!

✲

Нарэшце вы прыйшлі на работу своечасова, Сміт.

— Так, сэр, я набыў папугая.

— Папугая? Я ж раіў вам купіць будзільнік.

— Будзільнік не мог разбудзіць мяне, сэр. Цяпер я стаўлю яго побач з клеткай. Ён будзіць папугая, а тое, што гаворыць у гэты момант птушка, можа разбудзіць каго хочаш.

✲

— Пан капітан, — прыставала да капітана асабліва надакучлівая пасажырка, — а нашто на палубе мачта?

— Бачыце, калі ў нас скончыцца вугаль, мы зможам скарыстаць яе ў якасці шаста, каб адштурхоўвацца.

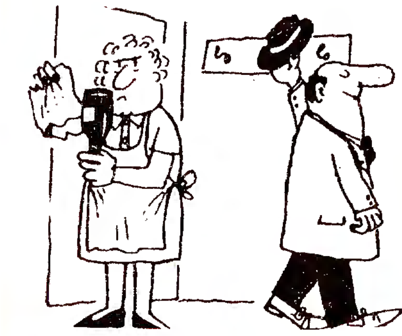
ФОТАМАЙСТАР

Адна задрыпанка прыйшла сфатаграфавацца.

— Зрабіце, калі ласка, каб хораша выйшла! — просіць яна ў майстра.

— Не хвалюйцеся: зраблю так, што самі сябе не пазнаеце!..

Без слоў

На пытанне, якая прафесія, адказвала: „Замужняя“.

ДАЙЦЕ ЗАЛАТОЎКАМІ

Атрымліваючы зарплату, Кастусь кажа:

— Дайце мне, калі ласка, заплату аднымі залатоўкамі.

— А гэта ж навошта? — здзівіўся касір.

— Э-э-э, — хітра працягнуў Кастусь. — Вось я прыходжу дадому, аддаю грошы жонцы, пакуль яна палічыць па залатоўцы, то я ўжо за парогам...

„ГУМАННЫ“ ПАЛЯЎНІЧЫ

— Ці бывае вам шкада забітых звяроў?

— Вельмі шкада, калі іх забіваю не я, а хтосьці іншы.

ШЧАСЛІВЫЯ ДЗЕЦІ

З кіно выйшаў глядач. Падышоў да афішы толькі што прагледжанага фільма і чытае: „Дзеці да 16 гадоў на гэты фільм не дапускаюцца“.

— Якія шчаслівыя дзеці! — уздыхнуў глядач і пайшоў дадому.

СУР'ЁЗНЫ ХЛОПЕЦ

— А гэта хлопец сур'ёзны? — спытала маці ў дачкі.

— Вядома. Мы знаёмы ўжо два гады, а яшчэ ні разу не ўсміхнуліся адзін аднаму.

5 = 2

Маня расказвае сяброўцы:

— Уяўляеш сабе, я столькі нацярпелася ад Сцяпана за апошнія пяць гадоў, што састарылася мінімум на два гады!

БОСЫ ВОЎК

— Спі, а то прыбяжыць воўк і забярэ цябе, — палохае маленькага сына бацька.

— Не прыбяжыць, — пярэчыць сын. — На двары холадна, а ён жа босы.

З „Весніка Задрыпоніі“

ЗАБАРОНЕНЫ ПРЫЁМ

Прыняўшы забаронены правіламі допінг, лёгкаатлет Сігуновіч скочыў у вышыню і так дагэтуль не вярнуўся на зямлю. Цікава, што калі ён нават вернецца, яго скачок не будзе залічаны.

ПЫТАННЕ ЗАДРЫППІСАРА

Ці трэба звяртацца да лекара пры галавакружэнні ад поспехаў?

ГУМАР З БАРАДОЮ

НАПІСАЛІ

Прасіць мужык пісара, каб ліст напісаў да ягонага сына; пісар і пытае:

— Ну, што пісаць?

— Пішыце, што мы жывы і здаровы.

— Ну ўжо напісаў; болей што?

— Больш нічога, ён хітры — сам здагадаецца.

— Ало, цырк? Я заклінальнік вужой...

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

BALLADA O MARII MAGDALENIE

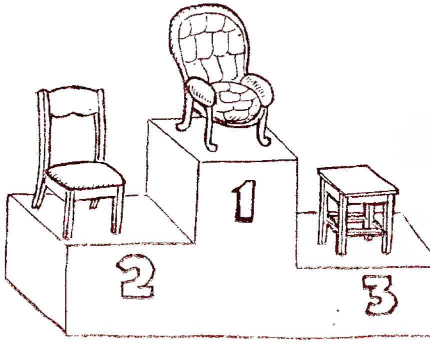
Z repertuaru zespołu „Happy End"

Słowa: Magdalena Mikulin
Muzyka: Zbigniew Nowak

Zdarzyła się zwyczajna miłość (gdzie to było?)...
Nie w Paryżu, Alabamie, San Francisco...
On kochał ją, ot, i wszystko!
Historia znana i stara, tak jak świat.

Mario, o Mario!
O, Mario Magdaleno,
jesteś moim niebem,
jesteś moją ziemią!
Mario, o Mario,
ty zawsze bądź nadzieją,
której tak na co dzień,
zawsze bardzo brak...

Zdarzyło się zwyczajne „żegnaj" (jak to było?)...
Porzuciła, odjechała. Cóż, tak wyszło...
On został sam, ot, i wszystko!
Historia znana i stara, tak jak świat.
Mario, o Mario...
A potem był zwyczajny powrót (gdzie to było?)...
Nie w Paryżu, Alabamie, San Francisco...
Znów kochał ją, ot, i wszystko!
Historia znana i stara, tak jak świat.
Mario, o Mario...
Z historii tej, pamiętaj, miła (to pamiętaj!),
za daleko nie odjeżdżaj, gdy go porzucisz,
bo zdarzy się, zechcesz wrócić,
a wtedy właśnie na bilet braknie ci.
Mario, o Mario...

Курёзы

БІЗНЕС... З ПАДСКОКАМ

Амерыканскі канструктар-аматар Андрэс Рохла, адкалоў такую штуковіну, што проста смех і грэх. Ён прапанаваў у вытворчасць нешта накшталт маленькага аднаместнага дырыжабля, які, на яго думку, паслужыць незаменным памочнікам для адзінокага падарожніка, каб пераадолець, скажам, бяскрайнія прасторы пустыні Сахары. Гэты міні-дырыжабль, як і вялікі сапраўдны дырыжабль, мае балон, напоўнены геліем, які ў шэсць разоў лягчэй за паветра. За балон мацуецца на вяроўках спецыяльнае сядзенне для чалавека, да якога ён надзейна падвязваецца, каб незнарок не выпасці. Але своеасаблівы міні-дырыжабль Андрэса не лятае. Дзякуючы таму, што балон, імкнучыся ўверх, добрую палову цяжару цела чалавека забірае на сябе, той, моцна адштурхнуўшыся нагамі, зможа падскокваць, як, скажам, на Месяцы, дзе прыцягненне прыкладна ў шэсць разоў меншае, чым на Зямлі, і такім чынам пралятаць уперад на адлегласць 40-50 метраў. Словам, чалавек, прыдбаўшы такі апарат, зможа пераадольваць сыпучыя пяскі пустыні з падскокам, як тая бльха.

Праўда, над нейкай прыцягальнай назвай для сваёй арыгінальнай канструкцыі Андрэс Рохла не дужа ламаў галаву. Назваў элементарна проста: Падскокваючы балон. Можа, таму аматары вандроўніцтва даволі скептычна аднесліся да гэтага незвычайнага вынаходніцтва. Ніводная фірма не пагадзілася ўзяць у вытворчасць гэткую навінку.

У даўнія часы адзін прарок прадракаў некалькі падзей, сёння ў кожнай падзеі — сотні прарокаў.